

Kertbarát

magazin

Ára: 650 Ft

www.kertbaratmagazin.hu

SZALAY KRISZTA

A VILLA D'ESTE TIVOLIBAN

FÜSZERKERT AZ ABLAKBAN

Ajándék
1000 Ft-os
Oázis
vásárlási
kuponnal

SÁRGADINNYE-
LEVES

PIET OUDOLF
KERTJE

IDŐSZERŰ
SZABADTÉRI NAPPALI

Szobanövényeink többsége nem éli túl az egy-két hetes távollétünket, nem így a kaktuszok és a pozsgás növények. Leveleikben és szárukban jelentős mennyiségű vizet raktároznak, szárazság idején abból fedezik az életfolyamataikhoz nélkülözhetetlen nedvességet. Ne éljünk azonban vissza a „jóindulatukkal”: amíg télen pihenőt tartanak, és meglepően kevés vízzel beérik, addig nyáron élénk növekedésbe kezdenek, jobban szeretik a rendszeres vízellátást, és csak „vészhelyzetben” viselik el az időszakos szárazon tartást. Hosszabb távollét idejére a tűző napról költöztessük őket félárnyékos helyre. A túlzottan fényszegény hely azonban a pusztulásukat okozhatja.

MEGVÁRNAK

www.kertbaratmagazin.hu

Készült a Kertészet és Szőlészet szerkesztőségében
Alapítva: 1977.
38. évfolyam, 2015/7-8. szám,
2015. július 17.

FŐSZERKESZTŐ:

Biza Klára

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Algeier Wendy

TERVEZŐSZERKESZTŐ:

Végh György

OLVASÓSZERKESZTŐ:

Vass Alexandra

TITKÁRSÁG: Kiss Jánosné

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:

1141 Budapest, Mirtusz u. 2.
Postacím: 1591 Budapest, Pf. 294
Telefon: 273-2290
Tel./fax: 273-2285
E-mail: titkarsag@
kerteszetesszoleszet.hu

A címkép a Floradania felvétele

Kiadja a Magyar Mezőgazdaság Kft.
Felelős kiadó:

HÁJOS LÁSZLÓ ügyvezető igazgató
SÁRI ENIKÓ ügyvezető igazgató

LAPTERJESZTÉS, PÉNZÜGY:

Laczó Angéla, Hajcsér Anna,
Szabó Ildikó

MARKETING: Horváth Roland vezető

Kovács Réka, Justin Sára

Bárdos László tervezőgrafikus

ÜGYFÉLSZOLGÁLAT:

Husztiné Csekő Emma,

Petróné Márton Gyöngyi

Tel.: 470-0411, fax: 470-0410

HIRDETÉS:

Kiss Jánosné

Tel.: 273-2285, 273-2290

titkarsag@kerteszetesszoleszet.hu

Barsi Nóra

Tel.: (+36)-(30)-982-6369

barsi.nora@magyarmezogazdasag.hu

Minden jog fenntartva!

A lapból értesüléseket átvenni csak a Kertbarát Magazinra való hivatkozással lehet.

A hirdetések és egyéb reklámkiadványok tartalmáért a kiadó felelősséget nem vállal.

Terjeszti a Magyar Posta Zrt.,

a Lapker Zrt., valamint

az alternatív terjesztők

KÜLFÖLDÖN TERJESZTI:

Color Interpress Kft.

1039 Budapest, Hatvány L. u. 14

Telefon: 243-9232

Fax: 243-9242

Előfizetésben terjeszti

a Magyar Posta Zrt.

Levél Üzletég, Központi Előfizetői

és Arusmenedzsment csoport,

1900 Budapest.

Előfizethető az ország

bármely postáján,

a hírlapot kézbesítőknél

valamint megrendelhető

e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu

címen.

További információ

(06)-(80)-444-444

Előfizetési díj:

egy évre: 3600 Ft, fél évre: 1800 Ft

NYOMJA: Ipress Center CE Zrt.

2600 Vác, Nádas u. 8.

Felelős vezető:

LAKATOS IMRE

A nyomdai megrendelés törzsszáma:

Sz-12/99

Nyomás: 2015. július 10.

HU ISSN 0133-9435

www.m .hu

Szerkesztő:

Pap Edina, Hafner Dániel

Már megint egy hívatlan vendég

A kertészeti természetőknek szóló képzések legizgalmasabb, várva várt részei a növényvédelmet érintő előadások. A növényi kártevők és a kórokozók hívatlanul áramlanak be az országba, új kihívás elé állítva a kertészeket. A kiskerttulajdonosok számára is a növényvédelmi témák a legérdekesebbek.

Ilyen kérdések engem is gyakorta megtalálnak. Az utóbbi időben a nyár közepétől a szinte minden növényen föllelhető amerikai lepkekabóca „kiléte” felől érdeklődnek ismerőseim, de a vándorpoloska és a selyemakácot „gyilkoló” levélbolha is napirenden van. Nem éppen lelkesítő azt hallani, hogy néhány kártevő ellen nem lehet, illetve nem érdemes védekezni. Ilyen az amerikai lepkekabóca, amely több mint 300-féle növényt fogyaszt szívesen, azaz gyakorlatilag az összes növényünket le kellene permeteznünk, hogy ideig-óráig megszabaduljunk tőle, hogy aztán a szomszéd kertjéből betelepülve újra elleljen mindent. Szerencse, hogy nem okoz súlyos károkat, szivogatása nem veti vissza drámaian a növények növekedését, csupán a hajtásokat elborító fehér pamacsai csúfosak.

Tavaly a fővárost is elérte a nyugatról kelet felé terjedő buxusmoly, és annak rendje-módja szerint minden egyes növényt letarolt. Naivan azt gondoltam, hogy az én két „eldugott” buxusbokrom majd megúszza. Nem így lett, szinte egyik napról a másikra eltűnt a lombja, értelme sem volt fölvenni a harcot a betolakodó ellen. A bokor maradéka most éppen erőteljesen próbál újra kihajtani, de valószínűleg nem nézem sokáig reménytelen szenvedését. A növényvédelmi szakemberek tanácsa szerint évenként három, jól időzített permetezéssel talvol lehet tartani bokrainktól a falánk hernyókat. Kastélykertekben, parkokban ez minden bizonnyal jól kivitelezhető (sőt, elengedhetetlen), de néhány száz négyzetméteres díszkertben megfontolandó a folyamatos figyelmet igénylő tortúra. Valószínűleg inkább a helyettesítő növények között nézek szét. Lapunk egyik cikkében bővebben tájékozódhatunk a megoldásokról.

Algeier Wendy

A kertészeti szakma egyedüli hetilapja már digitális formában is elérhető!

MAGYAR
MEZŐGAZDASÁG
LAPCSOPORT

Kiadja:

Magyar Mezőgazdaság Kft.

	Nyomtatott lap ára (Ft)	Digitális lap ára (Ft)
Egy lapszám ára	450	260
Havi előfizetés	1 700	1 040
Negyedéves előfizetés	5 100	3 300
Féléves előfizetés	10 200	6 115
Éves előfizetés	20 400	11 600

**Akár
40%
kedvezmény!**

Fizessen elő a Kertészet és Szőlészet digitális változatára!

- Egyedi kedvezményes ár digitálislap-előfizetőink részére!
- Egyszerű, gyors, kényelmes előfizetési lehetőség!
- Bővített interaktív tartalom!
- Platformfüggetlen - bárhol, bármilyen eszközön megtekinthető!
- Keresési lehetőség a cikkekben és egyéb felhasználóbarát megoldások!
- Hirdetőpartnereink számára újszerű, interaktív megjelenési lehetőség!

Kertbarát

BEMUTATJUK

6 Fák vándorló árnyékába

28 A zefírvirág

41 Az egészséges toéért

42 Igazi szobalakó

44 Veszélyben a buxusok

45 Kevesebb öntözéssel

48 Miből készül? A kalap

52 Falfoglalók

KERTET ÉPÍTÜNK

16 Rózsák és kísérőik

KERTEK-EMBEREK

8 Szalay Kriszta

12 Mediterrán Víziváros

IDEGEN TÁJAKON

20 A Villa d'Este Tivoliban

24 Piet Oudolf kertje

ITTHON

38 Az uzsai csarabos

IDŐSZERŰ

31 Szabadtéri nappali

36 Gyümölcsöző hónapok

KERTÉSZPALÁNTA

46 Pillangókert

VENDEGLÁTÁS

56 Virág a konyhában

MAGOT KÜLDÜNK

67 A vékonygallyú galagonya

KÖSSÜNK VIRÁGOT!

58 Fűszerek az ablakban
Illatos kert
Mediterrán bokréták
Nagy csokrot kötünk

64 Posta

VIRÁGÁGYÁSOK A KERTBEN FÁK VÁNDORLÓ ÁRNYÉKÁBA

A kertünkben magányosan álló fák közelébe szép és változatos virágágyást készíthetünk. Sajátos fényviszonyok jellemzik ezt a területet, mert évszakonként és napszakonként változik az ágyás benapozottsága. A szórt fénynek köszönhetően nem jellemző a mélyárnyék.

A törzs közelébe jut a legkevesebb fény, oda ültessük a félárnyéki évelőket, a törzstől távolodva a napfénykedvelők veszik át a szerepet.

A fák körüli ültetésnél két dologra figyeljünk. A fák koronája nemcsak a napfény ellen véd, hanem úgynevezett esőárnyékot is ad, tehát kevesebb, gyakran csak feleannyi eső hullik a lombkorona alatti területre, mint néhány méterrel arrébb. Ezért ott fokozottan figyeljünk az öntözésre, nehogy kiszáradjanak a növényeink. A fáknek nemcsak a koronája, a levele, hanem a gyökérszete is különböző. Némelyek sekélyen gyökereznek, vagy nagy a vízigényük, és elszívják a talajfelszín-közeli nedvességet. Mások allelopátiás hatásúak, azaz nedveik gátolják más fajok fejlődését, az alattuk lévő terület nem alkalmas lágyszárú aljnövényzet fejlődésére. A leggyakoribb fafajok, melyek alá ne ültessünk évelőket, a nyír, a nyár, a fűz, az akác, az orgona, a vadgesztenye és a dió. Ezek alatt csupán néhány „mindent kibíró” növény marad életben.

A szoliter fák közelében lévő ágyásokba a talaj minőségétől függően sokféle évelőt ültethetünk. A képünkön látható színpompá semleges kémhatású, közepes vízellátottságú, közepkötött talajban alakítható ki. Az év nagy részében levelekkel díszítő évelők uralkodnak a látványt, amelyet a nyár elején nyíló margaréta és a nyár végén nyíló varjúháj virágdísz gazdagít. Megfelelő gondozás mellett az első fagyokig folyamatosan bontja virágait a télálló fukszia (*Fuchsia magellanica*).

A növények kevés gondozással beérik, csupán a margaréta elvirágzott szárait, illetve tavasszal a varjúháj száraz hajtásait szükséges visszavágni. A tűzesők alsó levelei elhalnak, melyek fölött tavasszal friss leveleket bont. A télálló fukszia csak fagyvédelem mellett telet át, de a különle-

gesen szép látványért érdemes néhány tövet beszerezni.

A tűzeső (*Heuchera*) hibrid változatai hálas dísznövények. Főként levelükkel díszítenek még télen is. A növénynevelítők kedvelt növényei, rengeteg fajtájuk kapható. Minden talajon más és más színárnyalatúak. A talaj nedvesség- és tápanyagtartalma befolyásolja a növekedésüket. A világos levélszínűeket ne ültessük tűző napra, mert megperzselődik a levelük. Némely fajta kettős díszértékű, nemcsak levelével, hanem laza virágfelhővel is megajándékoz minket.

Ha a felsorolt fajtákat nem sikerül beszerezni, helyettesíthetjük őket. A hazai árudákban számos hasonló tűzeső- és törpemargaréta-fajta kapható.

Ambrus Mária Zsófia

A TERRA NOVA NURSERIES FELVÉTELEI

1. Szálkafű (*Hakonechloa macra* 'Aureola')
2. Tűzeső (*Heuchera* 'Plum Pudding')
3. Tűzeső (*Heuchera* 'Kassandra')
4. Télálló fukszia (*Fuchsia magellanica*)
5. Hunyor (*Helleborus* sp.)
6. Varjúháj (*Sedum* 'Herbstfreude')
7. Margitvirág (*Leucanthemum* 'Victoria Secret')
8. Tűzeső (*Heuchera* 'Rio')

Az élet ÁLMAI

Körös-körül a budai erdők, a csöndet csak madárdal és kócska kutyaugatás árnyalja. Mérédek, zöld lombos utcácskák

kon járunk, míg megtaláljuk a fakaput a piros postaládával. Kriszta szabadkozva, de mosolygós szemmel kísér a ház mögötti kertbe, ahol tegnap még 18 vendég gyerek táborozott. A nyári drámatáborban szituációs játékokat játszottak, fürödtek a kis medencében, és az önfeledt hancúrozás közben „kölykeloadás” is született.

– Itt volt a színpad – mutat körbe a fűvön. Székeket hoztunk, és a rögtönzött nézőtérren végül a szülők megnézhették a darabot. Élmény volt látni a gyerekeket, a gát-lásosabbak is úgy kinyíltak, mint a virág. Ma reggelre elcsöndesedett a ház, mi is kiültünk a teraszra a férjemmel, és épp arról beszélünk, milyen jó, hogy van ez a kert, még ha pici is. Vihetném bárhová a kölyök színjátékokat, ilyen hangulatot máshol nem tudnék teremteni.

A gyerekkor illata

A kertet sűrű zöld sövény keretezi, valóban nem nagy, de megférnek benne a háziasszony kedvenc élőléi: hortenzia, muskátli, levendula, a gyógynövény- és fűszersarok, fák és sok díszcserje. Most épp a trombitafolyondár és a gránátalma bontja dús, vörös bimbóit

– Jó, hogy mindig virágzik valami. Tavasszal kezdi az orgona, telis-tele pompás, illatos virággal, a jezsámen folytatja, aztán szép sorban színesednek, virágba borulnak a bokrok. Ősszel a madárbirs bordóra változó levelei díszítenek. A liliomfát is nagyon szeretem, de mivel kedves Klári szomszédunknál van egy gyönyörű példány, nem ültettem, hiszen ott látom, és így örömöm telik benne.

• *Honnan a kert iránti vonzalmad, magad is „kerti virágszál” vagy?*

– Nem, én nagyon „pesti lány” voltam. Mikor a kollégáim telket vettek errefelé, és ki-

**Szalay Kriszta
tele szívvel éli az életet.
Színész, rendező,
drámapedagógus,
közösségépítő.
Társulatot alapít,
elhagyott kőfejtőbe
színházat varázsol,
ha kell, közvetít beteg
és egészséges gyerekek
között, felnőtt párkapcsolati
tréninget vezet,
és ha a sors lelken ragadja,
könyvet ír.
Fiatal lányként
három gyermekről
és kertes házról álmódott.
Húsz éve otthonuk
a hidegkúti családi ház,
ahol férjével
és színésztársával,
Cserna Antallal fölnevelték
fiukat és lányukat.**

jöttünk látogatóba, megdöbbenett, hogy este milyen sötét, kihalt a vidék. Se utcai világítás, se köves út, kutyák ugatnak. Nyomasztó volt. Pedig akkor már régóta bújtam a hirdetőújságot kertés házért. Hamarosan ráleltem, ez volt a legolcsóbb a drága budai kerületben. Igaz, akkor nem volt még a környék kiépítve. Emlékszem, amikor költözködtünk, és egyik éjjel szó szerint tárva-nyitva felejtettük a kocsiját, másnap mindent úgy találtunk, senki nem nyúlt hozzá. Na, akkor kezdtem megnyugodni, megszeretni itt.

• *Máig őriz a környék valami falusi meghittséget. Talán ezt érezte meg a „nagyon pesti lány”, akiben én mégiscsak sejtek vidéki gyökereket.*

– Lőkösházán éltek a nagyszüleim, sokáig egyedüli unokaként minden szünidőt náluk töltöttem. Imádtam ott lenni! Nagy kertjük volt, naphosszat a cseresznyefán lógtam, játszottam a tyúkokkal, mindegyik kapott valami szerepet a képzeletemben.

Csodálatos álmvilág volt! Most hallok itt a fákon a vadgerléket, a szomszéd-ságban a tyúkokat, akik kotkodácsolva jelzik, hogy van tojás – ez mind a gyerekkoromra emlékeztet. Szeretem a muskátlit. A lányaim azt mondják, milyen bűdös, nekem pedig kedves, mert a nagymám kertjéből üzen a gyerekkorom illata. Érdekes, hogy a kertkapunk hangja is pont olyan, mint náluk volt. Ahogy nyikorog, ahogy becsapódik: az eltűnt gyerekkort hozza elő.

• *Egyszer majd ez a hűvösölgyi kert lesz a gyerekeitek emléke.*

– Ragaszkodnak is hozzá. Kamaszkorukban, a bulis időszakban szívesebben lettek volna a belvárosban, de ma már a felnőtt, jogaoktató *Kriszta lányom* is inkább idejön. Ha együtt a család, kiülünk a kertbe, vacsorázunk, beszélgetünk. A fákon napelemes lampionok, körberakom a teraszt mécsesekkel – nevetnek is a gyerekek, hogy „na, a mama megint félórát matát a mécseseivel” –, gyönyörű, hangulatos estéink vannak.

Lélekre vetkőzve

• *Amikor kicsik voltak, tanígtattad őket a kertre, ültettetek együtt?*

– Nem volt rá idő! Mi mindent párhuzamosan csináltunk. A színészetet, a társulat-szervezést, az építkezést, a gyerekek nevelését, Lilike életben tartását. Ő születésekor sérült meg orvosi hibából, és azt a diagnózist kaptuk, hogy 4-5 éves koráig fog élni. Nem nyugodtam bele, gőzerővel dolgoztam a talpra állításán. Alternatív gyógymódokkal, hosszú évek alatt egészséges felnőtté vált, színésznek készül. Így hát kezdetben egyáltalán nem gondoltam a kertre. Apránként mégis kialakult. A szomszédok szépen karbantartott veteményét megcsodálva én is kedvet kaptam. Ültettem citromfűvet, borsmentát, zsályát. Megszáritom, egész télen ebből teázunk. Néhány tő cukkini és paradicsom is nő, és a hozzávalók: tárkony, oregánó. Csereberéljük a magokat, hajtásokat a szomszédokkal, barátokkal. A cseresznyefát madarak pottyantották a kerítés tövébe.

• *Minden kertnek van története, és némelyik növény titkokat rejt. Itt melyik tudna mesélni?*

– Két hatalmas fűzfa áll a kert felső sarkában. A feng shui szerint ez a házasságsarok. A férjem annak idején letett oda két kicsi fűzágat. Könnyen, hihetetlenül gyorsan nőttek meg.

• *Jól vigyáztak a házasságotokra? Könyved, a „Lélekre vetkőzve” nehéz érzelmi krízist ír le.*

– Nem feltétlenül a fűzfák, de mi vigyáztunk. Szerintem nem is a házasságra kell vigyázni, hanem saját magunkra. Mert az mindig tükör, hogy mi történik közöttünk. Az emberek konfliktus esetén a másakra haragszanak, a másikat akarják megváltoztatni, pedig mindig magunknak kell szembenéznünk magunkkal, hogy hol tartunk. Ezért is írtam meg a könyvet. Most a gyerekekről készülök írni, a szülőségről, mert az is annyi buktatót rejt!

• *Ma már a lélekgyógyítás éppolyan súlyt kap az életedben, mint a színészet.*

– Mindig hív valami, ezer ötlettel ébredek, nem csak a szűk szakmában élem az életet. A tanítványaimból sem színészeket nevelek, hanem az a célom, hogy önbizalmuk legyen, és szeressenek élni. Itt nem kell megfelelni, csak arra vagyok kíváncsi, amit tudnak. A játék jó eszköz arra, hogy elmúljanak a görcseik. És ezt magam is nagyon élvezem. Az én számom a 4-es, ez tanítást jelent a számmissztikában.

• *Képzett óvónő, tanítónő vagy, és a Színművészeti elvégzése előtt sokáig dolgoztál fogyatékos gyerekek otthonában. Kétsős egy sor karitatív akciót indítottál.*

– Először lélegeztetőgépre gyűjtöttem gyerekkórháznak. Borzasztó nehezen jött össze. Megfogadtam, hogy pénzt és tárgyakat nem gyűjtök többet, az maradon az intézmények dolga! Én szellemi segítséget tudok adni. A legfontosabb a Kapcsolda országos integrációs program, amelyet iskolákban indítottam 2008-ban. A lényege,

hogy fogyatékkal élő gyerekeket látnak vendégül egészségesek. Meglepődve figyelem, hogy nem csak az elfogadást segíti, de ez a tapasztalás az épeknek még többet ad, mint a sérült gyerekeknek. Időközben megértettem: azt a feladatot kaptam a sorstól, hogy minél többekkel ismeressem meg a fogyatékos emberek világát, mert bizony a társadalom „zár”. Megírtam az *És a nyolcadik napon* című darabot – egy Down-szindrómás kisfiú és édesanyjá-

PRÁG FERENC FELVÉTELEI

nak történetét –, amelyet évekig játszottam. Színpadra állítottam, és játszom *Daniel Keyes: Az ötödik Sally* című csodálatos művét, amely 18 esztendeje él!

Batyus bál

• *Pihenni nem szoktál?*

– Ha bárhová megyünk nyaralni, mindig rájövök, hogy itthon a legjobb. Mert itt tényleg mesés a nyugalom, csend és jó

levegő van. Pihenni is itthon tudok igazán. Karnyújtásnyira az erdő, gyakran kísérlünk *Cipó kutyával*. Az elmúlt időszak húzós volt, mert 24 év szabadúszás után le-szerződtem a Pesti Magyar Színházhoz. Közben hajtottam ezerrel a saját dolgomat, alig voltak szabad esték, alig találkoztunk a férjemmel. De a sors ezt is megoldotta: új igazgató jött, 2 év után elküldtek. Ismét szabadúszó lettem. Úgy-hogy most nyáron megint lehet álmodozni, tervezni, vagy csak úgy lenni. Ezt kell újra megtanulni. Ezért jó a kert.

• *Nem tudlak elképzelni lelassulva. A Szent Iván-éji szabadtéri előadásaid is a nyári pezsgést jelzik.*

– A közelben van egy régi kőbánya az erdőben, szoktunk arra sétálni. Magasan fekszik, épp a Gellért-hegyre látni onnan. Tavalyelőtt beugrott, hogy itt ez a gyönyörű hely, ahol színházat lehet csinálni. Összeszedtem barátokat, helyi színészeket, akik rugalmasan fogadják, hogy kevés az idő, abszolút szabad a tér, nincs épített színpad. A 75 éves Cs. *Németh Lajos* bírta a legjobban, dacolva a hősséggel, jókedvűen, fiatalosan. Minden évben valami humoros darabot rendezek. Először a *Gyalog galoppot* mutattuk be, aztán a *Rrr ment*, amely ősemberekről szól, és nagyon vicces, az idén meg a *Brian élete*. Belépődíj nincs, ha adomány gyűlik, az a

helyi iskoláé, szeretetotthoné. Már első alkalommal jöttek vagy százan. Egy néző spontán megjelent egy tál sütivel meg egy üveg borral. Erre kitalálta a közönség, hogy jó, akkor legyen ez batyus bál. Talvaly már az egész asztal megtelt finomságokkal. Az emberek vágnak a közösségre, ők kérték, hogy szóljon utána még valami jó zene, maradnának, beszélgetnének. Természetközelség és közösség – erre hívom a környék lakóit.

• *Tíz ember energiája működik benned.*

– Annyi a mondanivalóm!

• *Másnak is van, de te megtalárod a módját, és az ötleteidet meg is valósítod. So-kan nem tudják, hogyan lássanak hozzá.*

– Amennyi időt azzal töltönek az emberek, hogy elmondják, hogyan nem lehet valamit megcsinálni, azalatt hozzá is kezdhetnének. Gyerekszoportjaimnál figyelem, hogy ha elhangzik egy ötlet, máris lehurrogják, hogy az miért nem jó. Én nem sokat rágó-dok, szeretek nekiugrani akár a kétkezi munkának is. Ahogy a saját házunkat, a Magyar Színházat is kifestettem, amíg ott voltam. Nem bírtam nézni a koszos falat. Lekentem fehér festékekkel, egész az emeletig. Nem nagy tudomány. Nekem az a titkom, hogy: „fogjunk hozzá”! Lehet álmodni, de a vágyak után el kell indulni.

Sándor Mária

MEDITERRÁN

Víziváros

Ahogy elhagyjuk a Batthyány teret, és a Víziváros évszázadok koptatta utcakövein elindulunk a Budai várnegyed irányába, mind különösebb hangulat kerít hatalmába. A város zaja elhalkul, lassan a napsütésé és a történelemé lesz a főszerep. Közben megérkezünk a Rügy utcába, ahol nem is kell keresnünk azt a társasházat, amelynek kertjét a Kertnézőben mozgalom szeptemberben nyitja meg az érdeklődők előtt. Terebélyes fügebokor, pálmaliliom, valódi ciprus fogad bennünket.

A kertbe lépve először a kiültetett olajfákon (*Olea europaea*) és a kőfalat több méter magasan befutó bimbós goltavirágon (*Passiflora sp.*) akad meg a szemem.

– A budapesti átlagnál itt mindig hat-hét fokkal melegebb a hőmérséklet, kapom a magyarázatot a kert ötletgazdájától, Sándor Krisztián festőművésztől. Minusz 13,5 °C volt eddig a leghidegebb a kertben akkor, amikor máshol már minusz 20 °C körül járt.

• Valóban takarás nélkül élnek itt a növények?

– Igen, ez fontos elv, öt éve nem takarunk semmit. Előtte még esernyőket tettem ki a téli csapadék ellen, mert olvastam, hogy fontos ez a védelem. Tavaly télen a murvafürt (*Bougainvillea glabra*) elfagyott, és a lószőrpálma (*Chamaerops humilis*) közül is csak a legidősebb és a legfiatalabb maradt meg. Szerintem nem korfüggő a fagyérzékenység. Például a Máltáról hozott lószőrpálmamagokból kelt növények mind elpusztultak, a Barcelonában szedett magok magoncai viszont életben maradtak.

• Melyik volt az első mediterrán növény, amelyet telepített?

– Egy fügefafa, amelyet már ki is vágunk, mert túlságosan megnőtt. Folyamatosan változik a kert. Először nem az volt a cél, hogy szép legyen, inkább kísérletezni szerettem volna. Kezdetben nem foglal-

Kínai kenderpálmák (*Trachycarpus fortunei*) mögött örökzöld liliomfa (*Magnolia grandiflora*). Még kúszó szabalpálmát (*Sabal minor*), mézpálmát (*Jubaea chilensis*) és japan kenderpálmát (*Trachycarpus wagnerianus*) is nevelnek a kertben

kozhattam a teljes kerttel, mert a hagyomány megszabta, melyik kertrész melyik épülethez „tartozik”. Mindenki munkának tekintette a gyomlálást, a rendrakást, a söprögetést és az öntözést, nem az élvezetet látták a kertben.

Három-négy méteres kenderpálmák (*Trachycarpus fortunei*) között sétálva meséli vendéglátónk, hogy kezdetben mennyire nem volt tapasztalata a mediterrán növények gondozása terén. Úgy látja, kevés a használható szakmai tanács is ebben a témában. Csak arról lehet olvasni, hogyan tekerjük be őket télen, és milyen fóliát használjunk hozzá. Azt tapasztalta, hogy csak azoknál a növényeknél volt téli sérülés, melyeket kezdetben takart.

– Kicsit ésszerűen kellett volna gondolkodnom, *folytatja*, hisz a fajták egy része Kínából származik, és a mediterrán helyeken is van hó. Akkor miért mondják azt, hogy ezek a növények nem viselik el a havat? A kertben élő növények kaptak már ónos esőt, voltak jégben, fagyban, hóban, és nem volt semmi baj. Csak a nagy havat szoktam lerázni róluk.

Valódi ciprusok (*Cupressus sempervirens* var. *sempervirens*), babér (*Laurus nobilis*) és pálmaliliomok (*Yucca*) társaságában. A háttérben csüngő ágú himalájai cédrus (*Cedrus deodara* Pendula) és szerbluc (*Picea omorika*)

A citrusféléket az épület lépcsőházában telettetik, a nyarat kaspókban töltik a kert napos szegletében

Sándor Krisztián,
a kert megálmódója

Örökzöld lilíomfa
(*Magnolia grandiflora*)

Néhány magas növény uralja a zömmel örökzödekkel betelepített lejtős kertfel.

Bambuszok (*Phyllostachys* sp.) takarják a szomszéd kertét a kerti sütő és a komposztáló mellett.

Takarás nélkül nevelt kenderpálmák (*Trachycarpus fortunei*) mellett a kép jobb oldalán olajfa (*Olea europaea*), a kőfalon vadszőlő (*Parthenocissus tricuspidata* Weitchii) és gólgotavirág (*Passiflora* sp.)

Utcakép függével (*Ficus carica*), pálmaliliommal (*Yucca filamentosa*), valódi ciprussal (*Cupressus sempervirens* var. *sempervirens*)

Wein János, a budapesti vízvezeték-hálózat egyik tervezője és megalkotója, a Fővárosi Vízművek első igazgatója e ház elődjében lakott. Emlékére a cég ajándékozta a kutat a lakóközösségnek

• *Miért épp a mediterrán növények kezdtek érdekelni?*

– Nagyon szeretem azt az érzést, amikor télen felülök a repülőre, majd leszállok mondjuk Nizzában, és ott zöldet látok. Mindig irigyeltem őket azért, mert náluk nincs az az unalmas három hónap, mint amit nekünk át kell vészelnünk a lehullott levelek és a korai sötétség miatt.

A lépcsőkkel tagolt, többszintes kert felső részén járunk, miközben a kert történetéről beszélgetünk.

– Ebben a kertben nőtem fel, és emlékszem, hogy akkor még napos volt. Huszonévesen a feleségemmel és néhány új lakóval együtt azt gondoltuk, hogy kellene csinálni valamit a kerttel, ami akkor már fenyőkkel, tujákkal sűrűn benőtt, sötét, árnyékos, fénytelen volt. Az idősebb lakók kezdetben hitetlenkedtek, hisz sok mindent kivágtunk, kiritkítottunk. Ma már mindenki örül a kertnek, sokat segítenek, van, aki a magasabb faága-

kat vágja le, van, aki söpröget, van, aki elpakol utánam. A közgyűlés nemrég határozta szerint minden növényültetést velem kell egyeztetni. Örülök a bizalomnak, a kert többi részének az átalakítását is tervezzük.

• *Melyik növény volt a legnagyobb meglepetés?*

– Az olajfa: tavaly egy kiló termést szedtünk le az egyik kis fáról.

• *Hány éve élnek kiültetve az olajfák?*

– Három vagy négy éve, azóta volt egy enyhe és két hidegebb tél, amelyet visszafagyás nélkül éltek át. Számítok azért arra, hogy egyszer elfagynak, addig azonban díszítik a kertet.

• *Járja még a faiskolai üzleteket újabb növényekért?*

– Már annyi növényünk van, hogy először ezeket akarom szétültetni. Korábban a kertészetekből a leárazott, olcsó, vagy majdnem meghalt növények kerültek ide. Jó példa erre az olított, sűrű ágú enyvesmag (*Pittosporum heterophyllum*), amelyet ingyen kaptam, mert már egy levél sem volt rajta. Két év

alatt helyrejött. Titkos vágyam a környéken kicsit gerilláskodni.

• *Gerilláskodni?*

– Már minden területre úgy nézek, mint lehetőségre. Ha látok valahol a környéken egy naposabb részt, akkor azon gondolkodom, miért nincs beültetve, miért ilyen unalmas? A Pala utcában például van egy szép lépcsős rész, a közepén elhanyagolt virágágyással. Szóltam a kertgondnokságon, hogy szeretnék ültetni oda babért, ciprust, télálló kaktuszt. Én járok oda locsolni, de kis összefogással lenne segítség.

Nagy álmom, hogy ennek a kertnek a tapasztalatát felhasználva egy-két mediterrán kertet építsék a környéken. Nem azon gondolkodnék, hogy a nagyobb tereket alakítsák át, hanem a kis, kanyargós utcácskáiban lehetne olyan növényes szigeteket építeni, mint amilyenek Rómában, vagy a provence-i falvakban láthatók. A falakra is több növényt futtathatnánk, nagyon szép lehetne így a Víziváros.

Megyesi Éva

www.kertnezoben.hu

'Easy Going' floribunda rózsza
(Harkness 1996)
és kék virágú szarkaláb
(Delphinium) együttese

RÓZSÁK ÉS KÍSÉ

Az André Le Notre teahibrid rózsza (Meiland 2001) mellett a japán gyöngyvessző
(*Spiraea japonica* 'Little Princess') cserise június-júliusban virágzik

A rózsaszín virágú 'Rosenfee' (Kordes 2001) júniusi kísérőnövénye a külfőrojt (*Erigeron*)

A Magyar Rózsatársasággal együttműködve indítottuk el rózsákról szóló új sorozatunkat.

Az önszerveződő civil társaság öt éve tevékenykedik, kezdő vagy gyakorló rózsabarátokat fogad tagjai sorába, és az igényesebb nemzeti kertkultúra fejlődését ösztönzi.

A rózsák annak köszönhetik tartós díszítőértéküket, hogy virágaik mellett számos fajta levelének színe, fénye, őszi termése is vonzza a tekintetet, bár valójában illatos, színpompás virágaikért ültetjük őket. Az egy- és kétnyáriak, évelők, cserjék és tavaszi virágzású hagymások között sok olyan fajt, fajtát találunk, amelyek jól társíthatóak a rózsákkal. Olyan növény-összeültetéseket hozhatunk létre, amelyekben a rózsáké a főszerep, a kísérőnövények csak kiegészítik a szépségüket. De olyan megoldást is választhatunk, ahol a rózsákat növényegyesítésekbe illesztjük, és azok részeként csodálhatjuk virágaikat.

A RÓZSÁS VEGYES NÖVÉNYKIÜLTETÉSEK ELŐNYEI

Vegyes ültetéssel színesebbé tehetjük a rózsák virág nélküli hónapjait, megnyújthatjuk a virágpompa időszakát. Egynyáriak, évelők, díszfüvek, cserjék, tavaszi virágzású hagymások sokszínű együttesének csak a képzeletünk, az adott hely talaj-, fény- és vízviszonyai, valamint a rózsafajták növekedési magassága szab határt. A társítás fontos előnye a biológiai sokféleség növelése, ami hasznos a madaraknak és a rovaroknak is, mert a különböző időszakban nyíló növények között mindig találnak bújóhelyet és táplálékot. A méheknek különösen kedvencünk a sokféleséggel: a rózsák nyílásá-

nak szünetében az évelők adnak nekik táplálékot.

A kísérőnövény színe élénkítheti a rózsák virágainak árnyalatait. A virágszín szerinti összeültetéskor válasszunk ki egy számunkra kedves színt, és aszerint állítsuk össze a növénycsoportot.

Az egymás mellé ültetett növények leveleinek eltérő alakja, színe, textúrája, szövete együttesen érvényesül, erősíthetik egymás szépségét, különlegességét. Figyeljünk tehát a levelekre, a növényi formákra, és arra, hogy a növények együtt, egymás mellett hogyan mutatnak.

Növényvédelmi szempontból is kihasználhatjuk a jó szomszédság előnyeit: olyan növényeket ültessünk egymás mellé, amelyek védelmet nyújtanak a kártevők ellen. Például a hangyák és a levéltetvek távol tartásában a levendula (*Lavandula*) segít, a bársonyvirág (*Tagetes*) a gyökérfonálféreg ellen véd. Kissé szokatlan ugyan, de fűszernövényekkel, zöldségfélékkel vegyes ültetéssel bio-kertet is létrehozhatunk. Ha például fokhagyma és metélőhagyma nő a rózsák között, akkor alig kell védekeznünk a lisztharmat ellen.

MIRE FIGYELJÜNK, AMIKOR TÁRSNÖVÉNYT VÁLASZTUNK?

Ne ültessünk a rózsák közé terjedő tövű évelőt, cserjét, mert tápanyagot, vizet vonnak el előlük. Figyeljünk arra is, hogy a

” RÓZSÁK

Amikor a kerti nefelejcs (*Myosotis sylvatica* cv. *Culta*) kék és a százszőrszép (*Bellis perennis*) fehér virágai szőnyegszerűen díszlenek, az 'Intense Cover' bokorrózsák (Olesen 2002) még csak bimbóikat nevelik

A 'Heavenly Pink' alacsony bokorrózsa (Lens 1997) virágszínével szépen harmonizálnak a fátolvirág (*Gypsophila*) és a Ilgeti zsálya (*Salvia nemorosa*) virágai

A rózsza kísérőnövényei a gyapjas tisztesfű (*Stachys bysantina*), a gölyaorr (*Geranium*), a pálmaliliom (*Yucca filamentosa*) és egy nyári növények

A RÓZSÁK KÍSÉRŐNÖVÉNYEI

EGY- ÉS KÉTNYÁRIAK:

- **Kerti százszorszép**
(*Bellis perennis* var. *hortensis*)
- **Pillangóvirág** (*Cosmos* sp.)
- **Estike** (*Hesperis* sp.)
- **Fülesternye** (*Lobularia maritime*)
- **Kerti nefelejcs**
(*Myosotis sylvatica* cv. *culta*)
- **Díszdohány** (*Nicotiana*)
- **Borzas kúpvirág** (*Rudbeckia hirta*)
- **Büdöske** (*Tagetes* sp.)
- **Verbéna** (*Verbena* sp.)

ÉVELŐK

- **Cickafark** (*Achillea* sp.)
- **Palástfű** (*Alchemilla* sp.)
- **Harangláb** (*Aquilegia* sp.)
- **Őszirózsa** (*Aster* sp.)
- **Baracklevelű harangvirág**
(*Campanula persicifolia*)
- **Sarkantyúvirág** (*Centranthus ruber*)
- **Kerti szarkaláb**
(*Delphinium x cultorum*)
- **Mezei szegfű**
(*Dianthus deltooides*)
- **Piros gyűszűvirág**
(*Digitalis purpurea*)

A 'Maritim' futórózsa (Tantau 2007) mellett júniustól augusztusig nyílik a sárga virágú cickafark (*Achillea*)

A csillagfűrt (*Lupinus*) első májusi virágaival színesíti a bimbós rózsás ágyásokat

társ ne árnyékoljon, mert ezzel akadályozza a rózsza fejlődését, hiszen az fényigényes növény.

Ha van elég helyünk, akkor a vegyes ágyásokba érdemes egy-egy rózsafajtából legalább három tövet ültetni egymás mellé, így nagyobb bokorra nőnek össze, és határozottabb színélményben lesz részünk. Ezt a lehetőséget különösen akkor fontoljuk meg, ha a növényágyásban a rózsáknak szánjuk a főszerepet.

SZÉPEK EGYÜTT

A tavaszi virágzású hagymások – például a téltemető (*Eranthis*), a fűtös gyöngyike (*Muscari*), a nárcisz (*Narcissus*), a sáfrány (*Crocus*), a tulipán (*Tulipa*) – a rózsák lomb nélküli időszakában színesítik a kertet, ezért inkább szegélynövényként telepítsük őket.

Az egynyári növényekkel való társítás lényege a változatosság. Mivel minden évben újra kell őket ültetni, évenként új, más színvilágot varázsolhatunk a rózsák köré.

Fokozhatjuk a romantikus hatást, ha kúszrózsák alá színes évelőket ültetünk, vagy éppen fordítva, ha kúszólencok (*Lonicera japonica*, *Lonicera x heckrottii*), trombitafolyondárok (*Campsis radicans*), lilaakácok (*Wisteria sinensis*) szomszédai lesznek a bokorrózsák. Kedvenc kúszórózsánkat fatörzsre is futtathatjuk.

A kísérőnövény kiválasztásakor figyeljünk a rózsák magasságára. A talajtakaró, törpe rózsák mellett kevésbé harmonikusak a magasra növekvő évelők.

Megyesi Éva

A VILLA D'ESTE Tivoliban

Tivoli ősi városa dombon fekszik

Látogassunk most el a mai Itáliába, és derítsük föl, honnan származik a könnyű szórakozások eme szinonimája. Tivoli (ókori nevén *Tibur*) Lazio tartományban, Rómától mindössze 30 kilométerre keletre fekszik. A róla elnevezett hegység (Monti Tiburtini) lejtőjén, a Tevere (Tiberis) mellékveze, az Aniene folyócska partján elterülő település lakóinak száma alig több 50 ezernél. Már a Római Birodalom idején is az a hely volt, ahol a legtehetősebbek nyaralót vásároltak maguknak. Oda menekülhettek Róma forró, nyári maláriaveszélyes levegője, nyüzsgése, piszkossága és lármája elől. Kellemes az éghajlata, tiszta a levegője, és kitűnő a vízellátása. A sokáig független, Róma vetélytársának is számító város már ezer évvel ezelőtt pápai fennhatóság alá került, de a 16. századig sikerült megőriznie viszonylagos önállóságát. Ezt tükrözik nagyszerű palotái és templomai. A varázslatos hangulatú városka a reneszánsz idején is megőrizte népszerű üdülő-

helyszerepét, a gazdag rómaiak kedvelt kirándulóhelye volt. Számos villa, palota épült: a legnagyobb presztízsű közszereplők is ott vásároltak villákat. Közülük a leghíresebb a Villa d'Este, az olasz építészet egyik remeke, amelynek csodálatos kertje világszerte híres.

Róma irányából a hajdani Via Tiburtina ókori nyomvonalán érjük el a várost. Ez az országút valamikor nagy fontossággal bírt, mert az ókori Róma nagy része, többek között a Colosseum is, a Tivoli környéki kő-

fejtőkől vágott minőségű anyagból épült. A gyönyörű tájat ma is az olajfaültetvények között tángó hajdani kőbányák ütötte sebek éktelenítik. A Villa d'Este és kertje a város felől érkezve szinte el-

bújik a lejtőn. Hajdan nem arról, hanem a völgy felől volt a bejárata, és teljes szépségében tárult fel az érkező előtt. Építtetője II. Ippolito d'Este bíboros (1509–1572), I. Alfonso d'Este és Lucrezia Borgia fia, a hírhedt és rosszejelű VI. Sándor pápa unokája.

A 19. század városi polgárai körében a Tivoli szó Európa-szerte egybeforrta a kellemes, gondtalan időtöltés, mulatozás fogalmával, és sokan nem is tudták, honnan származik ez az önállósult kifejezés. A század első felében sorra létesültek mulatókertek, „vidámparkok”, szórakozónegyedek a kontinens nagyvárosaiban Tivoli néven, hogy csak a leghíresebbeket említsük: Párizsban, Bécsben, Kölnben, Laibachban (ma Ljubljana), Koppenhágában. Az utóbbi ma is látogatható, a legrégebben működő ilyen intézmény. Hazánkban Kolozsvárott nyílt Tivoli kávéház, Pesten Tivoli mozi. A névadó egy itáliai város, amely a reneszánsz óta az úri társaság divatos nyári szórakozóhelye volt, és így vált a neve fogalommá. Világszerte ma is sok-sok kert, épület, park és hasonló intézmény viseli ezt a nevet.

A fejedelmi Estei család több szállal kötődött Magyarországhoz. *Estei Beatrix* (1210–1239) volt II. András (1177–1235) királyunk harmadik felesége. *Mátyás király* feleségének, *Beatrixnek* unokaöccsét, I. *Ippolito d'Estét*, vagyis *Estei Hippolitót* (1479–1520) Mátyás már 6 évesen, a pápa ellenkezése dacára esztergomi érsekké nevezte ki. Ő egyébként a főszereplő II. Ippolito nagybátyja volt.

II. Ippolito, akit már két éves korában püspökké szenteltek, kora egyik leggazdagabb és legambiciózusabb embere volt. A vágyott pápai trónt sohasem nyerte el. III. *Gyula pápától* ajándékba kapta Tivoli kormányzói székét, és azonnal palota építésébe kezdett, lerombolva a korábbi kormányzósági rezidenciát, egy bencés kolostort. Az új épületet *Pirro Ligorio* (1514–1583) pápai építész tervezte, és a kivitelezést a ferrarai *Alberto Galvani*, az Estei család udvari építész irányította. A nagystílusú belső falfestményeket *Livio Agresti* (1505–1579) készítette két évtizedes munkával. Az alkotók a bíboros elképzeléseit követve nagyszerű fejedelmi palotát hoztak létre, és a helyi adottságokat (meredek domboldal, sok rendelkezésre álló víz) szellemesen ki-

A szökőkutak vízszugari
és a ciprusok alakja
„felesel” egymással

IDEGEN TÁJAKON

FRÁTER ERŐSÉBET FELVÉTELEI

használva, egyedülállóan látványos manierista, késő reneszánsz kertet illesztettek hozzá. A kert – különösen pompás vízrendszere miatt – később számos, híres 17. századi itáliai villakert mintája lett. Az építkezés 1550-ben kezdődött, és több mint 20 évig tartott. A bíboros a létező legjobb művészeket és kézműveseket fogadta fel. Reneszánsz kerthez méltóan a kertben egyszerre van jelen allegória, tudás, történelem és építészet. A rafinált tervezésnek, a pompás látványnak nem titkolt célja, hogy nagyszerűségével minden látogatót lenyűgözzön.

Tökéletesen sikerült

A villa és a kert tervezéséhez komoly ihletet adott a néhány kilométernyire tőle fekvő római Villa Adriana, Hadrianus császár II.

Mindez olyan tökéletesen sikerült, hogy századokig tartó, rendkívüli hatással volt az európai kerttervezésre.

A végeredményt Ippolito bíboros nem sokáig élvezhette, a Villa ünnepélyes felavatása után három hónappal, 1572 telén elhunyt. A Villa d'Este még néhány nemzedéken keresztül a család birtokában maradt, többször bővítették és felújították, 1660–70 között Giovanni Lorenzo Bernini dolgozott ott. Mígnem egy házasság révén a 18. században a Habsburg családhoz került. A későbbi tulajdonosok alatt hanyatlásnak indult: az épület és a kert is lepusztult.

A 19. század derekán *Gustav Adolf, Hohenzollern-Schillingfürst* herceget, bíborost elvarázsolja a kert különlegessége, és kibérelt az azt. A felújítási munkák az alapítás után 300 évvel kezdődnek. Az I. világháború

lában is súlyos károkat okoztak. A háború után szinte megszakítás nélkül évtizedekig, napjainkig tartott a felújítás.

Reneszánsz hangulatban

Az épület tömszzerű és egyszerű, északi oldalán a meredek lejtőn és alatta, a síkon helyezkedik el a falakkal körülvevő kert. Felétlen végig kell járni a termeket, szobákat, megcsodálni a pompás, lenyűgöző freskókat, falfestményeket és az ablakokból a kilátást, de mi menjünk most inkább a kertbe. A kerti homlokzatból kiugró Kettős loggiától (*Duplici Loggia*) nyílik a legszebb kilátás a kertre. A villa erkélyétől indul a szimmetrikus középtengely, amely teljesen átszeli a kertet, erre keresztbe több melléktengelyt terveztek, amelyek különböző szinteken elhelyezkedő teraszokon futnak. A teraszokat tartó tekintélyes méretű támfalrendszer kiépítése merész elgondolás, és nagy szakmai tudást feltételezett. A teraszokat lépcsősorok és lejtős utak kötik össze. Az alsóbb lankásabb és sík területeken a reneszánsz kertépítészetre oly jellemző, derékszögű utak által határolt, négyszögletes táblák rendszere alkotja a kertet, egyszerű, de mégis szellemesen kimódolt szerkezetet alkotva. Mai állapotában már hatalmas százados fák lombkoronája árnyékolja be, de a teraszokról vagy a tengelyek mentén lenyűgöző kilátás nyílik az olajfalgtekkel tarkított végtelen tájra.

A Villa d'Este kertjét azonban nem csak a páratlan szépségű kertszerkezet és perspektíva, hanem egyedülálló vízművei tették világhírűvé és a kertművészet egyik legnagyobb, első számú alkotásává. Ezek adják a kert lelkét és különlegességét. Ha nyáron, a Róma környékén megszokott nyomasztó hőségben érkezünk Tivoliba, a kertbe lépve másik világban találjuk ma-

A LEGKIEMELKEDŐBB

A reneszánsz kert a humanizmus szellemi irányzatával együtt jelent meg Európában. A mozgalmas, életörömet igénylő reneszánsz társadalom az antik görög és római kultúra felé fordult, és annak képi jegyeit is feltámasztotta. Nagyszabású, geometrikus kertek születtek, a mértani formák az egész kert szerkezetére kiterjedtek. Jellemzők és elmaradhatatlanok voltak a teraszok, a hangsúlyos tengelyek, a szimmetria. Igen nagy szerepet kaptak a változatos építészeti elemek (oszlopok, pillérek, kőkorlátok, grották), az antik szobrok pedig tovább fokozzák a kerti élményt. A gondos helykiválasztás mellett a növények alkalmazását is teljesen alárendelték az építészeti elképzeléseknek. Ehhez jól nyírható, formálható, vagy természetesen is szabályos növekedésű fajok feleltek meg. A kerttörténet során először jelenik meg a nyírt pázsit és a sövény. Az itáliai reneszánsz kertek legkiemelkedőbb képviselője a Villa d'Este Tivoliban.

században épült egykori pompás nyaralópalotája. Sok szobrot és rengeteg márványt is átszállítottak onnan a Villa d'Estébe. A római birodalom kori vízépítészeti technikákat is főlélesztették, és alkalmazták a mozgó vizek, szökőkutak, vízesések, csorogók, vízköpők, medencék uralta kertben.

után a villa az olasz állam tulajdona lesz. Tíz évig tart a felújítás, restaurálják falfestményeit, bebútorozzák szobáit, és a Galleria Nazionale-ből értékes festménykiállítást telepítenek oda. Megnyílik a nagyközönség előtt. A II. világháború során a szövetségesek bombázói a városban és a vil-

Az Ovális szökőkút vízfüggőnye alá régen be lehetett sétálni

A Száz kút 130 méter hosszú sétánya

IDEGEN TÁJAKON

gunkat. Hűvös, kellemes levegő és a víz minden zugot betöltő varázslatos csobogása fogad. Amerre csak nézünk, mindenütt grandiózus szökőkutakat, kutakat, csobogókat, vízköpőket, medencéket, árnyas, mohos, páfránnyal benőtt grottákat, támfalakat látunk. Drámai a hatás! Minden mozog, minden zenél, a madarak éneke egészíti ki a hangulatot. Utólérhetetlenül egyedi és a világon páratlan az atmoszféra. A legnagyobb csoda, hogy a vízműrendszer gyakorlatilag eredeti, kisebb nagyobb javításokkal és felújításokkal (a kicserélt alkatrészek az eredetiek másolatai) együtt is úgy működik, mint 450 évvel ezelőtt. E rendkívüli mestermunka Tommaso da Siena tehetségét és fantáziáját dicséri. Szivattyúkat nem használtak, az Aniene folyó odavezetett vize a gravitáció elvén működteti a

rendszert. Másodpercenként körülbelül öt-száz liter víz folyik rajtuk át. Ezt mintegy 300 szilipitábla segíti.

Szökőkutak sora

Nehéz felsorolni a látványosságokat, de néhányat mindenképpen meg kell említeni. Egészen egyedülálló a kerten keresztülhúzódó, 130 méter hosszú Száz kút sétánya (*Centinaia*), amely mentén három sorban helyezkednek el a vízköpő kutak. Egyik végén az Ovális szökőkút (*Fontana dell'Ovato*) vízfüggőnye látszik (régen be lehetett sétálni mögé), másik végén a Kicsiny Róma szökőkút (*Fontana Rometta*), amelynek környezete az ókori Róma mini látképe. A főengely mentén láthatjuk a Sárkányok szökőkútját (*Fontana dei Draghi*), és a kagylómotívumokkal ölelt Nagy-kehely szökőkutat (*Fontana del Bicchierone*), Bernini alkotását (1660). Alacsonyabban elhelyezkedő teraszon sorakoznak a szögletes Halastavak medencéi (*Peschiere*). A terasz keleti végén emelkedik a híres, többszintes Orgona szökőkút (*Fontana dell'Organo*), amely régen víziorgonaként zenét szolgáltatott. Mellette óriási vízoszlopaival a Neptunus szökőkút (*Fontana Nettuno*). Említést érdemel még a díszes Bagoly szökőkút (*Fontana della Civetta*), amely megtréfálja és lefröcsköl a gyanútlan látogatót, aki az előtte lévő gombokra lép. Bizarr látvány az Efézusi Diana szökőkút (*Fontana di Diana Efesia*), az istennő számtalan kebléből szökkennek elő a vízsugarak. A kertben számos, mitológiai jelképeket tartalmazó szobor, grotta, dombormű látható még. Minden gondosan kitervelt, a reneszánsz életérzéssel kapcsolatos üzeneteket és az antikvitás nagyszerűségét hordozza.

A növényanyag természetesen hűen tükrözi a földrajzi elhelyezkedést, és ennél fogva

jórészt örökzöld és mediterrán jellegű. Karakteresek az öreg, méretes, sötétzöld koronájú oszlopos ciprusok (*Cupressus sempervirens 'Fastigiata'*), a terebélyes magyaltölgyek (*Quercus ilex*), a cédrusok (*Cedrus libani*), a mandulafenyők (*Pinus pinea*) és a déli ostorfák (*Celtis australis*). A nyírt sövények és alakfák babérból (*Laurus nobilis*), mirtuszból (*Myrtus communis*), puszpángból (*Buxus sempervirens*), babérmeggyből (*Prunus laurocerasus*) készültek. Az utak, lépcsők, medencék mentén nagy terrakottaedényekben narancsfákat helyeztek el.

Magyar vonatkozás

Még egy fontos magyar vonatkozása van a Villa d'Estének. Liszt Ferenc többször időzött ott Gustav Hohenlohe bíboros vendégként. Az akkori – turistáktól mentes – kert hangulata ihlette két híres zenedarabjának, a *Villa d'Este szökőkútjai* és a *Villa d'Este ciprusai* megalkotására. A Liszt Ferenc Társaság márványtáblát avatott 1978-ban ennek emlékére a villa belső udvarán.

Az olasz késő reneszánsz építészet egyik legkiemelkedőbb példájaként ez az építészeti együttes méltán tagja a „Nagy Olasz Kertek” (*Grandi Giardini Italiani*) elit csoportjának, és az UNESCO Világörökség-listáján is szerepel.

Jóllehet Róma hetekre elegendő fontos látványt kínál az odaérkezőknek, mégis melegen ajánlom pihenésképpen kilátogatni Tivolibá, és megtekinteni a kertművészet kiemelkedő gyöngyszemét, megmerítkezni a hamisítatlan reneszánsz hangulatban. A Tivoli peremén lévő, egykor pompázatos ókori Hadrianus-villa romterülete is látogatóra érdemes. Gépkocsival, vonattal, de leginkább busszal könnyen elérhető a fővárosból.

Kósa Géza

A teraszokat hosszú lépcsők kötik össze

PIET OUDOLF

Oudolf és felesége, Anja Hollandiában, Hummelóban kezdett évelőket termesztani. Az évek folyamán közel

70 fajtát nemesítettek, említést érdemel közülük az igen hosszú életű *Echinacea purpurea* 'Fatal Attraction', a különleges, egy virágán belül két különböző virágszínű (kék és fehér) *Salvia* 'Madeline', és az egyik legszebb kékeslila virágú *Phlox paniculata*-fajta, a 'Blue Paradise'. Néhány a termesztés helyszínéről kapta a fajtanevét (pl. *Stachys monieri* 'Hummelo'), és Oudolf a feleségéről is nevezett el fajtát (*Salvia x sylvestris* 'Dear Anja').

A kezdetektől fogva tanulmányozták az évelők díszítőértékét viselkedésük és élettartamuk szerint, amit azonban nem csak a

ban izgalmas látvány fogadjon minket. Akár egyetlen növény is mutathat másként a másik évszakban, és ezáltal hosszú időn át fontos szereplője lehet a kertnek.

Oudolf nem szeretett metszőollót használni, azt vallotta, hogy fogadjuk el a természet változásait, és a metszés helyett az elvirágzott virágszárak és termések látványában is találjuk meg a szépséget. Ezzel a felfogással nemcsak a természet tiszteletére tanít, de azt is elérhetjük, hogy növényeink kevés gondozással egész évben mutatósak legyenek.

Az évelőknél az élettartam is fontos kérdés. Korántsem mindegy, hogy az adott

hez, amely az évelők újszerű használatát és társítását szorgalmazza. A természetközeli stílus alapja, hogy a kialakított kertben az emberen és növényen túl a rovarok, a madarak és más állatok is kellemes életteret találjanak maguknak. Nem a természet meghódítása és megregulázása a cél, hanem annak beeresztése az életünkbe, a mindennapjainkba.

Oudolf és felesége 1981-ben vásárolták az 1,3 hektáros területet. Kezdetben igen sok növényt hoztak a híres német évelőnemesítő, Ernst Pagels ostfrieslandi kertjéből. Az évtizedek folyamán a kert az állandó kísérletezgetések eredményeképpen folyamatosan változott.

A faiskolai termesztést kapacitáshiány miatt 2011-ben abbahagyták. Faiskolájuk területében kibővült magán-bemutatókertté vált, amely az évnek csak bizonyos szakaszaiban (júniusban és augusztustól október közepéig) látogatható.

Különösen érdekes élmény ezt a kertet meglátogatni, hiszen Oudolf – egy személyben tulajdonos és tervező – szabadjára engedhette a fantáziáját, és bátran kísérletezett olyan növényekkel és társításokkal, amelyek más számára talán túl formabontók lennének.

Hosszú bevezetőúton juthatunk a kerthez, amelynek jobb oldalán hosszú vegyes ágyás található különféle cserjékkel, nagy termetű évelőkkel (*Rodgersia*, *Veronicastrum*, *Thalictrum*, *Inula magnifica*), és itt-ott kisebb bokorfákkal. Az ágyás háttérét képező térelválasztó sövény túloldalán található a nagyméretű előkert, ahová a bevezetőút végén jobbra álló ház felől juthatunk be.

Az előkertbe lépve hatalmas japánfű- (*Miscanthus sinensis* 'Malepartus') körágyást pillanthatunk meg, ami azt bizonyítja, hogy a japánfű nemcsak szoliterként, de tömegével is jól mutat. A körágyáson túl szintén

A kertbe vezető út

virágzás és a színes lombzat hatásának kiértékelésére korlátoztak. A növények habitusa, őszi lombszínje, az elvirágzott virágszárak textúrája, a termés színe, alakja is érdekelte őket. Szemléletüket követve úgynevezett négy évszakos („four seasons”) kertet alakíthatunk ki, hogy minden évszak-

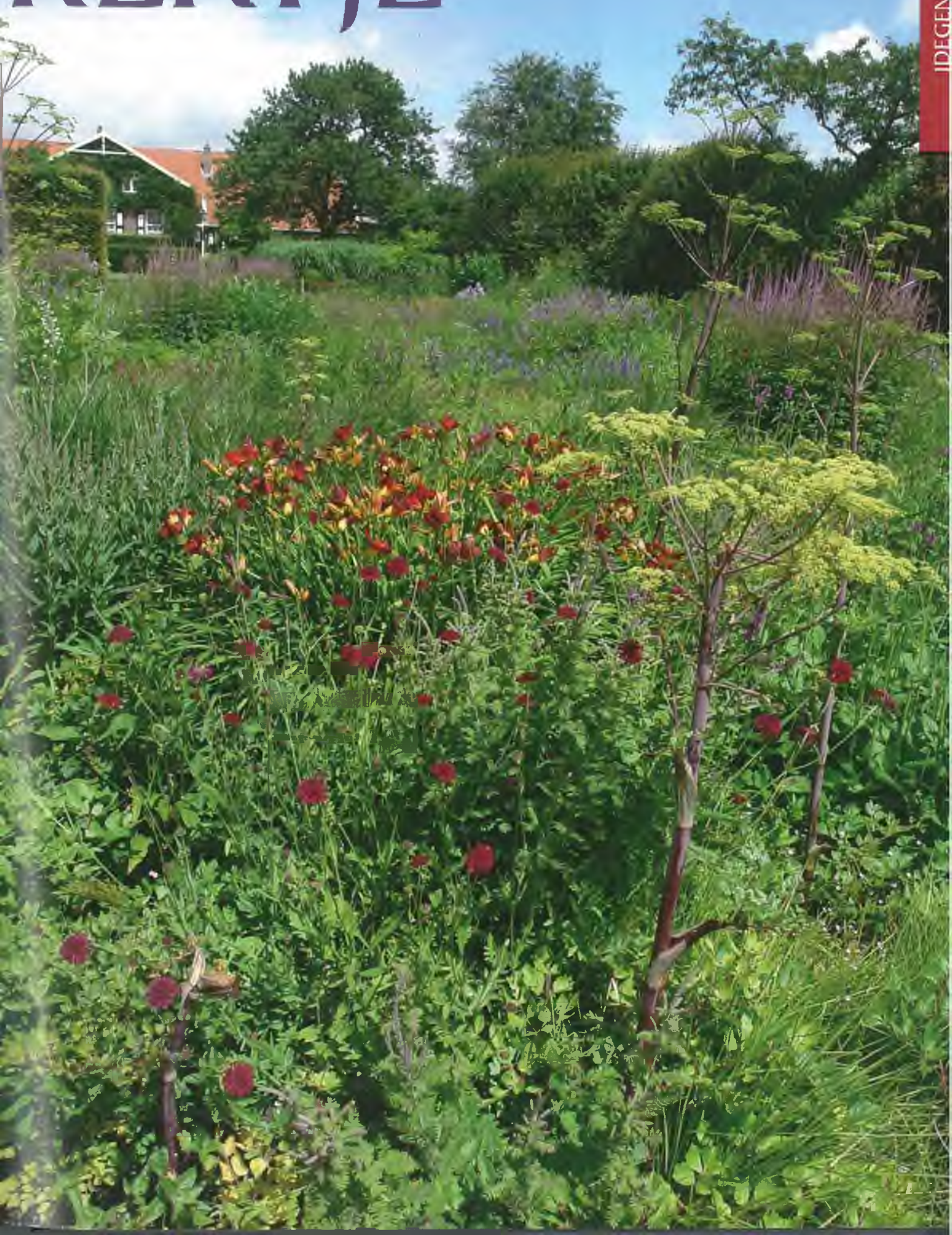
növény 3 vagy 15 évig díszít a kertünkben. Oudolf azt is vizsgálta, hogy mely évelők rövid életűek, és melyek élnek az átlagosnál hosszabb ideig.

Szaktudásával és munkásságával hozzájárult a „New Perennial Style” (új évelőstílus) kertépítő mozgalom megteremtésé-

KERTJE

Varjú (Knautia)
és sásliliom (Hemerocallis)
különbéle ernyősvirágzatúak
társaságában

IDEGEN TÁJAKON

körkörös elrendezett, nagyméretű egyes évelőágyásokat találunk Oudolf kedvenc növényeiből és természetesen díszfüveiből, hiszen azok sohasem hiányozhattak az általa tervezett kertekből. Szerinte oldottságot, ösztönösséget és egyfajta „vadságot” visznek a kertbe, minden évszakban mást és mást mutatnak. Az előkert árnyékosabb részein szürkés-kék levelű árnyékliliomok (*Hosta*), sokáig virágzó indiánrózsák (*Gillenia*), harangvirágok (*Campanula*) és hortenziák (*Hydrangea*) díszlenek.

A naposabb részeken feltűnnek a cserjepótlóként is kitűnő virginiai veronika (*Veronicastrum virginicum*) fajtái, amelyek sokféle színben igen sokáig virágoznak, és örvösen álló leveleikkel lombjuk is igen mutatós. Az elvirágozott virágszárak és a **növények**

őszi lombszíne is szép. Az Egyesült Államokban igen sokat dolgozó és tervező Oudolf alaposan tanulmányozta az ottani réteken élő évelő- és díszfűtársulásokat. Ez jól észrevehető az általa tervezett chicagói Lurie Gardenben és a New York-i High Line Parkban.

A természeti élőhelyek tanulmányozása során szerzett tapasztalatok magánkertjének kialakításakor az előkert növényanyagában is nyomot hagytak. Egyedi hatású töltőnövényként és szegélyként jelenik meg például az észak-amerikai származású bókoló hajtásvégű, lágy habitusú özönfű (*Sporobolus heterolepis*). Különlegessége, hogy nyáron megjelenő légies virágbugái illatosak. A kertben további amerikai származású különlegességek sorakoznak, például a déli borsófűrt (*Baptisia australis*), és több

csillagmeténg- (*Amsonia*) faj. Mindemellett a számunkra ismerősebb tollbuga- (*As-tilbe*), tündérfűrt- (*Aruncus*), kúpvirág- (*Rudbeckia*), napfényvirág- (*Helenium*), szamárkenyér- (*Echinops*) és varfű- (*Knautia*) fajok is megjelennek, de a közismert gyapjas tisztesfű (*Stachys byzantina*) és a sásliliumok (*Hemerocallis*) is kitűnően mutatnak egymás mellett. A díszfüvek közül említést érdemelnek még a vesszős köles (*Panicum virgatum*) kékesszürke és pirosas lombú változatai, valamint az őszi nyúlfarkfű (*Sesleria autumnalis*) különleges, sárgászöld színfoltja.

Az előkertet körbejárva visszaérkezünk a ház elé. Előterében, két melléképület közötti burkolt részen találjuk a teraszkeretet. A téglaburkolatot több ágyás tagolja, ahol ki-

Az előkert körkörös elrendezésű ágyása

Ritkán látható égőszerelem-fajta (*Lychnis chalcedonica* 'Dusky Salmon'), a háttérben pedig vele színben harmonizáló szarkaláb-fajta

Nagyon szép textúrájú az özönfű (*Sporobolus heterolepis*)

Veronicastrum japonicum 'Okamoto'

sebb fák, hortenziák, és többek között lóhere- (*Trifolium*), iringó- (*Eryngium*), köles- (*Panicum*), tollborzú- (*Pennisetum*), poloskavész- (*Cimicifuga*), keserűfű- (*Persicaria*) és tündérfű- (*Aruncus*) fajok vegyes beültetése található. A téglákkal kirakott burkolat réseiben helyenként árvalányhajak és más évelők jelentek meg a kínálkozó életterek szemfüles meghódítóiként.

A ház mellett elhaladva a természetes látványt nyújtó ún. kísérleti réthez („meadow”) érkezünk. Korábban ezen a területen állt Oudolfék természetötelepe. Az azóta rétté alakított területen a növényzetet látszólag véletlenszerűen, de valójában nagyon is megtervezetten alakították ki, magkeverékek laza és kisebb csoportokban történő elszórásával. Ezek a mesterséges társítások jó lehetőséget adnak Oudolfnak a kü-

Hazánkban is őshonos a nagy völgycsillag (*Astrantia major* 'Ruby Cloud')

HOSSZÚ ÉLETŰEK

Az Oudolf kertjeiben gyakran előforduló, hazánkban is jól felhasználható hosszú életű évelő fajok:

- **Bíbor kasvirág** (*Echinacea purpurea* 'Fatal Attraction')
- **Évelő díszgyertya** (*Gaura lindheimeri* 'Whirling Butterflies')
- **Kis-ázsiai macskahere** (*Phlomis russeliana*)
- **Tópartifűfajok és -fajták** (*Rodgersia*)
- **Erdeitündérfű-fajták** (*Aruncus dioicus*)
- **Bordó lombu édeskömény** (*Foeniculum vulgare* 'Purpureum')
- **Napfényvirágfajták** (*Helenium*)
- **Varjúháj magas növésű fajtái** (*Sedum*)
- **Gólyaorrhibrdek** (*Geranium pratense* és *G. himalayense*)
- **Peremizsfajták** (*Inula*)
- **Ligetiszálya-fajták** (*Salvia nemorosa*)
- **Lószálya-fajták** (*Salvia verticillata*)
- **Völgycsillagfajták** (*Astrantia*)
- **Keserűfűfajták** (*Persicaria amplexicaulis*)
- **Veronikafajták** (*Veronicastrum*)

DÍSZFÜVEK:

- **Kölesfajták** (*Panicum*)
- **Nádtíppanfajták** (*Calamagrostis*)
- **Sédbúzafajták** (*Deschampsia*)
- **Tollborzúfajták** (*Pennisetum*)
- **Japánfűfajták** (*Miscanthus*)
- **Nyúl farkfű** (*Sesleria autumnalis*)
- **Özönfű** (*Sporobolus heterolepis*)
- **Árvalányhajfajták** (*Stipa*)

lönféle vegyes évelő- és díszfűmagkeverékekkel, a fajok együttélésével, kölcsönhatásaival való kísérletezéshez. A mesterséges rét kialakítása napjainkban szerte a világon, de főként az angolszász területeken divatos irányzattá vált. Egy építészeti szaklap így nyilatkozott Oudolf „meadow” munkáiról: „Az anyatermeszt megalkotta a rétet, de Piet Oudolf tökéletesítette azt.” És a tökéletesítés még most is folyik...

Továbbhaladva, hátrébb található a kísérleti tábla, mögötte pedig a nemrég épült korszerű „stúdióház”. A kísérleti területen gyönyörűen díszlenek a völgycsillagok (*Astrantia*), Oudolf sűrűn használt, kedvelt növényei. Sokszínű változatai tartósan nyílnak, és nagyon hosszú életűek. A hazánkban is őshonos évelő nálunk is több figyelmet érdemelne. Gyakoriak még a nagy termetű, felálló japán macskamenta (*Nepeta subsessilis*) fajtái, feltűnő, örvökben álló virágzatai sokáig nyílnak. Nem hiányozhatnak a gólyaorrok (*Geranium*) és a számkra különlegesenek számító ernyősök, például az édeskömény (*Foeniculum*), vagy az embermagasságúra is megnövő, lenyűgöző angyalgöyökér- (*Angelica*) fajok.

Ez a kert adhatott Oudolf számára ihletet és tapasztalatot világszerte oly sok híres közpark és magánkert megtervezéséhez. Főként Észak-Amerikában és Európában létrehozott művei közül kiemelkedik a New York-i High Line Park, az eredetileg magasvasútnak épített, több mint 1 hektáros, 1,75 mérföld hosszú, keskeny terület. Hosszú ideje állt már használaton kívül, mígnem Oudolf tervei alapján 2006-ban gyönyörű közparkká alakították zömében észak-amerikai őshonos növények felhasználásával. Oudolf első nagyobb munkája a 2004-ban átadott, Chicago belvárosában lévő közkedvelt park, a Lurie Garden, amelyhez Oudolf behatóan tanulmányozta és alkalmazta Észak-Amerika prériflóráját. Ennek hatására a helyi lakosok ismét kezdték fölismerni, értékelni hazájuk flórájának szépségeit.

Piet Oudolf munkásságának legnagyobb ereje a vadon élő növények bátor és újszerű alkalmazásában, a kerttervezésbe való visszavezetésében, illetve a kertészeti szaporításra alkalmas, új, vadon élő fajok fölfedezésében van. Alapos ismereteivel az egyes évelőfajok és -fajták jellegzetességeiről, élettartamáról, évszakonkénti kinézetükről, valamint az egymással való kombinálhatóságukról komoly tudással gazdagította az évelők kevésbé ismert világát, és új irányzatot teremtett a kerttervezésben, kertépítésben.

Patkós István és Kovács Eszter

Az új „stúdióház” előtti veronika- (*Veronicastrum*) és nádtíppan- (*Calamagrostis x acutiflora* 'Overdam') ültetések

A ZEFÍRVIRÁG

Az amarilliszfélék családjába tartozó zefírvirág napos-félárnyékos élőórágy előterébe vagy a sziklakert alsó részébe való, ahol több vízhez jut. Cserépben is kiválóan tartható, amelyet akár be is süllyeszthetünk a talajba, így könnyebb a késő őszi főszedés. Balkonnövénynek sem utolsó, a nyár második felétől őszig szinte folyamatosan virágzik.

A *Zephyranthes* hagymás nemzetségnek több magyar neve ismert. Az esőliliom inkább életmódjára utal, hiszen élőhelyén, Közép- és Dél-Amerikában a száraz időszakot követő nagyobb eső után nyílik. A zefírvirág és a szellővirág pedig a latin nevét idézi; *Zephyros* névvel illették az ókori görögöknél a nyugati szelet.

Fűszerű levelei nagyobb tömegben virág nélkül is igazán mutatósak, így kisebb struktúranövény válik belőle. Érdekes sűrűn ültetni a hagymáit, mert akkor a virágzása is látványosabb. Téltre a hagymákat föl kell szedni, és fagymentes helyen teletetni. Két fajt mutatunk be a nemzetségből. A Közép-Amerikában honos nagyvirágú zefírvirág (*Zephyranthes minuta*, régebbi nevén *Z. grandiflora*) keskeny, szalagszerű, sötétzöld tőleveleket hoz, tőkocsányain egyetlen, egyenesen álló, 4-5 centiméter átmérőjű rózsaszín virág nyílik, sárga porzókkal és hófehér bibével. A nyílás kezdetén egy-két napig nagyon élénk sötét rózsaszín, később – különösen nagy melegben – halványul a színe.

Ha kiadós csapadék éri, gyakran már július elején virágozni kezd, és virágzása több hullámban augusztus végéig tart. Cserépben nevelve időnkénti mérsékelt kiszáritással, majd újabb bőséges öntö-

A hófehér zefírvirág

HÓFEHÉR

A hófehér zefírvirág (*Zephyranthes candida*) kissé később virágzik, virágai kisebbek, de – különösen nagyobb tömegben – nagyon mutatósak. Szereti a meleg nyarakat, ha elég vizet kap, olyankor jobban szaporodik. Télen a levelei nem hálnak el teljesen, és egy-két napig az enyhe fagyot is elviseli. Sötétben is telettethető, de jobban szereti, ha éri egy kis fény. A legfontosabb, hogy minél hűvösebb helyen legyen. Öntözni csak annyira kell, hogy ne legyen csontszáraz a talaja. Sarjhagymákkal gyorsan szaporodik, néhány év alatt igen szép mennyiség nevelhető belőle.

A nagyvirágú zefírvirág színe az elnyílással halványodik

A SZERZŐ FELVÉTELEI

A nagyvirágú zefírvirág

Teletetés után egymás mellé is ültethetők, virágzásuk átfedi egymást

A kertbe is kiültethetjük, de hagymáit a fagyok előtt föl kell szednünk

A gyökerek nem halnak el télen, ezért ne hagyjuk teljesen kiszáradni

zéssel némileg befolyásolható a virágzása. Tápanyagban dús talajba vagy jó minőségű általános virágföldbe ültessük, és kéthetenként tápoldatozzuk virágos balkonnövényeknek ajánlott tápoldattal. A fagyok közeledtével szedjük föl, vagy cseréppel együtt vigyük hűvös, fagymentes helyre. A tél folyamán nincs szüksége fényre, levelei visszahúzódnak, ön-

tözni nem kell. A gyökerei nem halnak el, ezért nem árt, ha a földben marad, hogy ne száradjon ki teljesen. Tavasszal ültessük friss, kissé nedves földbe, és a levelek megjelenésekor kezdjük el lassan öntözni.

Magról is könnyen szaporítható, de a magok csak rövid ideig csírázóképesek, és a többi hagymához hasonlóan több évet

kell várni a virágzásra. A felnőtt növények minden évben sok sarjhagymát hoznak, amelyek egy-két év múlva virágoznak. Hazánkban még nehezen beszerezhető, kertészeti vásárokon a különleges hagymások között, vagy webáruházakban (pl. www.viraghagymak.com) keressük.

Józsa Kata

SZABADTÉRI NAPPALI

Beköltözött a kertbe a nyár, csodás színekben pompáznak a virágok, nyílnak a nyári évelők, és tarka pillangók röpködnek virágról virágra a nyári orgonán. Hosszú időre elől hagyhatjuk a kényelmes nyugágyakat, amelyben üldögélve most más szempögből figyeljük a kertünket. Csúcsformában vannak a növények.

MEGERŐSÖDTEK

A kert ilyenkorra már „beállt”. A tavasszal ültetett virágágyi növények már összenőttek, szépen beborítják a területet, és kiszorítják maguk közül a gyomnövényeket. A

rendszeres öntözésnek köszönhetően az idén telepített növények gyökerei is szépen megerősödtek. Az apró konyhakertekben piroslik a paradicsom, érik a paprika és a füge, a fűszernövények bokrossá terebélyesednek a folyamatos szedés következtében. A gyepek most kevesebb nyírást igényelnek, a fűszálak a nagy melegben lassabban növekednek. Jótékonyan hat a növények vízháztartására a mulcs, vagy a mulcsként kiszórt kaszálék: alatta lassabban párolog az értékes nedvesség.

A NYÁR A NYARALÁSÉ

A nyár a nyaralásé, és a kertben is elérkezett a pillanat, hogy élvezzük azt a szépséget, amiért eddig annyit fáradoztunk. Most az a feladatunk, hogy ebben a „szabadtéri nappaliban” jól érezzük magunkat. Élvezzük és használjuk a kertünket, amelyben – mint ahogy a nyári szabadságok idején – azt tehetünk, amit csak akarunk. Ez az a hely, ahová a fárasztó mindennapok után visszavonulhatunk, ahol megtehetjük, hogy minden mást kizárva csak magunkkal foglalkozunk, vagy épp a barátainkkal jóízű beszélgetésre készülve kerti partit tervezünk.

ÖRÖMMEL

Kedvünk szerint, örömmel kertészkedünk. Tekintsük át, miként teljesítenek a növények, csodáljuk meg az elsőként telepített növények virágait, színét, alakját. Figyeljük meg a hétről hétre bekövetkező változásokat, egy-egy új virág megjelenését, a színárnyalatok változását. Mely növény-összeültetések lettek különösen szépek? Vajon jól érzi magát az adott helyen a növény? Találunk-e kártevőket, amelyek ellen be kell avatkoznunk? Kezdjük el begyűjteni a beérett magokat, szedjük le az elnyílt virágokat! Vágjuk vissza az első nyílásukon túljutott balkonnövényeket egy következő, őszi tartó virágzás reményében. A közös kertészkedés hasznos és boldog időtöltés a kicsiknek és a szünidejüket töltő gyermekeknek.

FALUSIAS

Sokan a nyári szabadságuk idején tudnak csak időt szentelni a növényültetésre. Gyors eredményt érhetünk el, ha „falusias” választékkal – az újra divatos körömvirágfélékkel, szegfűkkel, kúpvirágfajtákkal – a legújabb, nyáron nyíló magas termetű évelőkkel – zsályával (*Salvia*), levendulával, hamvas cipruskával (*Santolina*), cickafarkkal (*Achillea*) – vagy a dísnövényeknek is beillő mutatós fűszernövényekkel teremtjük meg a vidéki stílus hangulatát az elengedhetetlen kerti pad közelében.

SÁRKÁNYFÜZÉR

A sárkányfüzér (*Aphelandra squarrosa*) rendkívül mutatós szobanövény. Különleges a virágalakja és karakteres rajzolatú lomblevele. Szokatlan alakú, élénksárga virágai 4 oldalasak, 15 centiméter hosszú füzérben nyílnak a sárga fellevelek tövében. Elvirágzásuk után a viszonylag nagyméretű és fehér erezzel rajzolt fényes tojásdad lomblevelek díszítenek tovább. A növény így cserepes virágzó és levéldísznövényként is felhasználható.

Kedveli a meleget és a világos helyet, de a tűző naptól óvni kell. A közegét tartsuk folyamatosan nyirkosan. Meleg, párás, nedves körülmények között különösen szépen fejlődik.

Amerika trópusi és szubtrópusi területeiről (Mexikó, Brazília, Kolumbia) származik. Növekedési időszakában 18-25 °C-ot kíván, míg a virágzás nélküli nyugalmi szakaszban a 10-14 °C is elegendő a számára. Fejdgúvról és feldarabolt leveles szárdugványról szaporítják növényházi körülmények között. A többnyire egyágas növényeket a csúcs visszacsípésével serkentik elágazódásra. Ekkor kissé rövidebbek maradnak a virágszárak. Az elnyílt virágokat érdemes levágni, majd a töveket mintegy 2 hónapos pihentetés, szárazabbban tartás után 3 levélre visszavágni, átültetni, meleg helyre állítani, és rendszeresen öntözni. Miután a nagyméretű levelek viszonylag sok vizet párologtatnak, a nyugalmi szakasz kivételével rendszeres vízellátást kívánnak, meghálálják a tápanyag-utánpótlást.

Kérdések és válaszok

Túlélnek a növények a nyaralást?

Erre is van néhány célszerű megoldás, így a nyaralásról akkor sem kell lemondani, ha nincs senki, aki megöntözné a növényeket. A dézsás és edényes növényeket

hordjuk olyan árnyékos helyre, ahol érheti őket az eső. Elutazás előtt kapjanak tápanyagot és bőséges öntözést. Az árpoltás növényekkel is tegyük ugyanezt, akaszszuk le őket a napos, szeles helyekről, állítsuk előzőleg vízzel alaposan elárasztott mélyedésbe, hűvös helyre. Az elnyílt vagy elnyílásban lévő virágokat távolítsuk el. Érdeemes, mert így hazaérkezésünkkor gazdag virágzásban lesz részünk. Szedjük le a balkonzöldségek és -gyümölcsök termését. Töltsük föl vízzel az alátéteket.

Kapjanak a növények nyáron tápanyagot?

A növények tápanyagellátásáról a megvásárlásuk, illetve beültetésük után is gondoskodnunk kell. Ez a látványos és egészséges fejlődés alapfeltétele, csak így szerzünk örömet és sikerélményt gondozóinknak, a családnak. A helyes víz- és tápanyag-utánpótlás támogatja a növényt a nyári kánikulában. Gyakrabban, de alacsonyabb töménységű tápoldattal érdemes öntözni. Tápanyagvásárláskor érde-

mes pillantást vetni a dobozon feltüntetett főbb tápanyagok arányára (N-P-K), célszerű a nitrogént (N) és káliumot (K) azonos arányban tartalmazót választani. Gyakran előfordul, hogy a hőségben agyonöntözzük a növényeinket. Ez azért káros, mert a túllöntött talajban jobban fölmelegszik a víz, szinte „megfő” a gyökér. Jobb kicsit szárazabban tartani őket, a gyökerek ugyanis a levegővel telített, lazább talajban jobban átvészelik a meleget.

rózsákat több hónapon át virágzásban tarthatjuk. Sok évelő és egynyári növény az üreges szárúak (pl. szarkaláb, gyűszűvirág) kivételével így újvirágoztatható (pl. petúniák, rézvirágok, dáliák, zsálya, margaréta, kisvirágú bűdöske, csillagfürt, muskátli, fukszia, rózsza). Azokon a fajokon, amelyekről magot szeretnénk fogni, hagyjunk néhány virágot beérni.

A krizantémok nem csak ősszel nyílnak?

Nem, jóllehet a magyar vásárlók gondolataiban az őszi, kegyeleti ünnepekkel forrt össze ez a virág. Talán több edesanyában fölmerült ez a kérdés, amikor anyák napjára színes cserepes krizantémmal ajándékozták meg. A krizantémok virágzását a nappalok őszi rövidülése váltja ki. A kertészek azonban a rövid nappalos

Mikor vágjuk le a virágokat?

Ennek meghatározása nem is olyan egyszerű, és nem is végezhető el egyszerre. Érdeemes hetenként végignézni a növényeket, legjobb közvetlenül az elnyílás után, a virágzár alatti elágazásnál levágni a virágokat. Így az első virágzásukon túljutott virágágyai és balkonnövényeket,

körülményt mesterségesen is elő tudják idézni (sötétítéssel), hogy az értékesítés időszakát az idényen túlra is meghosszabbítsák.

Merényi Alexandra összeállítása

ÉRTÜNK A NÖVÉNYEK NYELVÉN

Wuxal® Pázsittal szebben nő a gyepl!

www.szepzold.hu

A Wuxal® Pázsit speciális, lassú feltárolású nitrogén formájának köszönhetően folyamatosan, ideális összetételben szolgáltat tápanyagot. Így egész szezonra dússá és ragyogóan zölddé varázsolhat vele minden gyepterületet, és a kiegészítő veszélyét is elkerülheti.

Kwizda

Táplálunk és védünk

Agro

Hold- napptár

2015. július – szeptember

JULIUS					
1. Vasárnap	Emília, Esztiella Illés				
2. Hétfő	Dániel, Daniella				
3. Kedd	Magdolna, Marica Lenke, Borisz				
4. Szerda	Kinga, Kincső				
5. Csütörtök	Kristóf, Jakab				
6. Péntek	Anna, Anikó, Anita				
7. Szombat	Olga, Liliána Szabolcs, Alina				
8. Vasárnap	Márta, Flóra				
9. Hétfő	Judit, Xénia				
10. Kedd	Oszkár, Heléna				
11. Szerda	Boglárka, Pálma				
12. Csütörtök	Lehel, Ailonz Hermína, Kíra				
13. Péntek	Domonkos Krisztina, Abel				
14. Szombat	Berta, Bettina Ibolya, Arabella, Afrodité				
15. Vasárnap	László, Gusztáv Emőd, Roland Lőrinc				
16. Hétfő	Zsuzsanna, Tíbor Klára, Leticia				
17. Kedd	Ipoly, Gétrúd Marcell, Menyhért				
18. Szerda	Mária Ábrahám, Rókus Jácint, Anka				
19. Csütörtök	Ilona, Ilka Huba István, Valik				
20. Péntek	Sámuel, Hajna Menyhért, Mirjam				
21. Szombat					
22. Vasárnap					

Telhold Fogyó hold Újhold Növő Hold
 Kos Bika Ikrek Rák
 Oroszlán Szűz Mérleg Skorpió
 Nyilas Bak Vízöntő Halak

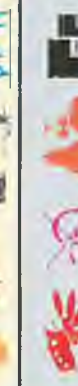
Lévénap – olyan zöldségeket érdemes vetni, ültetni, szedni, amelyeknek a leveleit fogyasztjuk (pl. sóska, fejes saláta, káposzta)

Termésnap – olyan növényeket érdemes vetni, ültetni, szedni, amelyeknek a „termése” fogyasztható (pl. magok, gyümölcsök, vagy akár a paradicsom, paprika, hüvelyesek stb.)

Virágnap – dísnövényeket és olyan növényeket lehet vetni, ültetni, szedni, amelyeknek a virága fogyasztható (pl. brokkoli)

Gyökérnap – olyan növényeket érdemes vetni, ültetni, szedni, amelyeknél a gyökér maga a termés (pl. zeller, burgonya, nagymatolék, répa), továbbá palántázás, dugványozás napja), a gyökérképződés fokozottan jó

E napokon a föld alatt élő kártevők ellen érdemes védekezni
E napokon a föld feletti élő kártevők ellen érdemes védekezni

	23. Vasárnap 24. Hétfő	Bence, Szabónia Bertalan, Jonatán	
	25. Kedd 26. Szerda 27. Csütörtök	Patricia, Lajos Izsó, Tália, Natasa Gáspár	
	28. Péntek 29. Szombat	Agoston, Mózes Beatrix, Erna	
	30. Vasárnap 31. Hétfő	Rózsa, Rozalinda Erika, Bella, Hanga	
	SZEPTEMBER 1. Kedd 2. Szerda	Egyed, Egon Rebeka, Dorina	
	3. Csütörtök 4. Péntek	Hilda Rozália, Róza	
	5. Szombat 6. Vasárnap	Viktor, Lőrinc Zakariás, Beata	
	7. Hétfő 8. Kedd	Regina Mária, Adrienn	
	9. Szerda 10. Csütörtök 11. Péntek	Ádám, Nikolett, Hunor Teodóra, Igor	
	12. Szombat 13. Vasárnap	Mária, Ibolya Kornél	
	14. Hétfő 15. Kedd 16. Szerda	Roxána, Szeréna Enikő, Melitta Edit, Ludmilla	
	17. Csütörtök 18. Péntek	Zsófia, Hildegárd Diana	
	19. Szombat 20. Vasárnap 21. Hétfő	Vilhelmina Friderika Máté, Mirella	
	22. Kedd 23. Szerda	Móric, Ottó Tekla, Lina	
	24. Csütörtök 25. Péntek	Gellért, Merőbenes Eufrozina, Kende	

Ezek a napok kedveznek a metszéshez
Kerti elbékésítése, ásás, talajlazítás
Gyógynövények vetése, ültetése, ezek fészédesése. A növények gyökérelváltása fokozott!
Vérmeáni, rakitározni e napon javasolt, valamint a már elvmetelt gyümölcs, zöldség átválogatására, átválogatására kedvező az idő
Ezeken a napokon lehetőleg ne vemetljünk, ne rakitározunk, vagy rakjuk át a rakitározott terményeinket. Rothadásvesztély
Csigairtas! Ezek a csigák elszaporodása elleni védekezés napjai
Nemesítés, oltás, szemezés napjai
Gombatermesztő közegok kezelésére, oltására, gombatermesztésre kedvező idő
Növényeinket ezeken a napokon ültessük át – a gyökérelváltás hatékonyabb
Eri napokon semmiképp ne vegezzünk átültetést, mert kedvezőtlen hatások mutatkoznak a gyökérelváltásra. Veszonyt ilyenkor érdemes gyomlálni
Ezek a szüret, gyümölcszedés napjai – ilyenkor a lézartalom fokozottabb
Befőzés napjai – akár mellőzhető is a tartósítószer
Aszalásra szám gyümölcsök szedésének napjai
E napokon érdemes locsolni a növényeinket, ugyanis a talaj vízmegtartó és a növény vízfelvevő képessége hatékonyabb
Ilyenkor javasolt a külföldre talpanyagokat a földbe juttatni – trágyázás, tápoldatozás, komposzt szórása
Kerti tavak karbantartása. Fordítsunk figyelmet a rothadt növények eltávolítására, és ilyenkor javasolt az új növények telepítése, valamint a nagy vízigényű növények ápolása
Gyepesítésre: fűmagvetésre | hiányzó gyeprészt pótlására ezek a napok javasoltak
Fűnyras napjai

GYÜMÖLCSÖZŐ HÓNAPOK

MÁSODVETÉS

A kiürült borsó- és salátaágyás, az újbургonyaföld kifejezetten alkalmas másodvetésű növények termesztésére. Helybe vethetjük az áttelelő kelt, a hagymát, a póré, az őszi retket, a sósokát és a spenót, de még salátát is termesztünk

ilyenkor. A siker egyik záloga a megfelelő fajtaválasztás. Póréból a *Tétényi áttelelő*, kelből az *Adventi*, salátából a *Téli vajfej* fajtát (*képünkön*) javasoljuk.

A nyári helybe vetéshez ne ássuk föl a zöldségágyást, mert azzal fokozzuk a talaj kiszáradását. A lazán elgerezlyézett talajfelszínen húzzuk ki a magágyat, öntözzük meg, és vessük el a magot. Tömörítsük, és alaposan öntözzük be a vetést. Nyári melegben akár naponként, kétnaponként is öntöznünk kell. Gyakrabban kell pótolnunk a vizet, ha drázsírozott magot vetünk, mert a burkolóanyag víz hatására bomlik el. Ha ez nem történik meg időben, akkor a mag hosszan elfekszik és nem csírázik ki. Ha nagyobb biztonsággal szeretnénk nyáron termelni, neveljünk palántát, és azt ültessük ki.

Elérkezett a kerti betakarítás és a befőzés csúcsidőszaka. Érik a kajszli, az őszibarack, és a nyári almákból is szemezgethetünk már. Ontja bogyóit a ribiszke, a málna, a szeder. Fortyognak a lekvárfőző edények, és gyűlik a pálinka-alapanyag is.

Folyamatos munkát ad a konzervborka szedése, amely az egyik napról a másikra képes óriásivá nőni. Lédús görögdiannyével olthatjuk szomjunkat, a főtt csemegekukorica pedig akár főételnek is beillik.

HAJDINA

A hajdina, más néven pohánka, vagy tatárka az egyetlen gabonaféle, amelyik nem a fűfélék családjába, hanem a keserűfűfélék közé tartozik. Szemtermése barnásfekete terméshéjjal borított, háromlélű, legömbölyített gúla alakú. A termőhelyi adottságoktól függően 15–40 centiméter magasra nő. Levelei szív alakúak, hosszú nyelű, levélhónalji bugákban álló virágai fehér vagy rózsaszínes leplűek. Magja fénytelen fekete vagy barnás, finoman szemcsés, 2-4 milliméter nagyságú makkocská.

A kiskertben többnyire takarmánynövényként, manapság inkább zöldtrágyaként használják. A kiürült zöldségágyak helyére vethetjük másodnövénynek. Kiváló zöldtrágyanövény, megvédi a kertet a gyomosodástól, és ősszel csak a földbe kell forgatnunk.

Termesztése viszonylag egyszerű. Rövid tenyészideje miatt május második felétől július közepéig vethető 10-12 centiméter mély magágyba, a magokat gereblyével dolgozzuk a talajba. Melegkedvelő növény, a fagyra érzékeny. A májusi vetések augusztusban virágoznak, vagy éppen már betakarítható állapotban vannak. A talajra nem igényes, a savanyú kémhatású talajokat is jól tűri, de csak magas szervesanyag-tartalmú talajon ad jó termést.

Igen ízletes és egészséges, szénhidrátban és rostban gazdag növény. Rosttartalma a hagyományos táplálkozásban fölkelhető egyéb gabonafélék rosttartalmához viszonyítva kiemelkedően magas (25,7 / 100 gramm termés), kétszer annyi, mint a Graham-liszté. Lisztjéből kenyér, lepény és palacsinta készíthető. A hántolt hajdinaszemeket köretként és levesbetétként használhatjuk.

ÁNIZSISZÓP

Az ánizsiszóp terebélyes, 90-120 centiméter magas bokrot nevelő, lágyszárú évelő gyógy- és dísnövény. Ánizsmenta és izsópfű néven is találkozhatunk vele.

Az észak-amerikai indiánok gyógynövénye volt, a gyökerét tüdőgyógyszerként használták. Az édeskés ánizsos illatot árasztó növényt állítólag a méhészek hozták Euró-

méheket, illetve más hasznos rovarokat. Magját a madarak szívesen fogyasztják.

A napfényes, félárnyékos fekvést és a kiegyenlített nedves talajt kedveli, de az időszakos szárazságot is jól viseli. Árnyékban, illetve kötött talajon nem él meg. A fővirágzatot elnyílás után csípjük vissza, így egészen a fagyokig nyílik. Magját elszórva magától szaporodik a kertben. Tartós vágott, szárazvirág.

pába. Felálló szára végén július közepétől augusztus végéig heteken át nyílik levendulakék füzérvirágzata, amelynek legfőbb dísze nagy, hegyes végű fellevele. Szögletes szárának kiemelkedései fogazottak, csakúgy, mint nagy, lándzsás levelei, ami a fellevelekkel együtt szúrós, tüskés külsőt kölcsönöz a növénynek. Virágának nektárja a kertbe vonzza a megporzást segítő

Az ánizsiszóp virága ehető, saláták, körtek díszítésére használható. Megszáritva, morzsolva illatpárnába tölthető, potpourri készítésére használható. A leveleiből készült tea nemcsak finom, de enyhíti a megfázás tüneteit, lázcsillapító, köptető, izzasztó, szíverősítő hatású is. Magja az ánizshoz hasonlóan sütemények készítéséhez használható.

BABZSISZIK

Figyeljünk a bab egyik legveszedelmesebb kártevőjére, a zsisziksire. Tojásait a fejlődő babszemekbe rakja, a lárva a betárolt babban kel ki a számára kedvezően meleg kamrában. Ott él, táplálkozik, bábozódik, majd bogárrá alakul. A kifejlett

bogár belülről mintegy 2 milliméter átmérőjű lyukat rág a babszem héján, és azon át távozik, hogy azután nyár közepén lerakja a tojásait. Egy babszemben akár 15-20 lárva is lehet.

A babzsiszik ellen is a leghatékonyabb védekezés a megelőzés. Csak egészséges, lehetőleg csávázott vetőmagot vessünk. Veszélyforrás lehet a saját magfogásból vetett bab. A babzsiszik július-augusztusban rakja le a tojásait, amikor már kitapinthatók, de még viaszérésben vannak a hüvelyekben a zsenge babszemek. Ilyenkor permetezhetünk ellenük pl. *Decis 2,5 EC* 0,05%-os oldatával.

Hatásos védekezés a „lyukas bab” ellen, ha a kifejlett szárazbabszemeket fagyasztószekrényben két napon át mínusz 18 °C-on tartjuk, így a zsiszicklárvák elpusztulnak. Ezt követően akár a kamrában is tarthatjuk a termést, lehetőleg jól leköötözött vázonszáokban.

ATKÁK AZ ŐSZIBARACKON

A nyár második felében, száraz, meleg időben fölszaporodnak az atkák a gyümölcsösben. Az őszibaracknál gyakran tapasztalható ólomfényűség, azaz a levelek barnás elszíneződését a csonthéjasok levélatkája okozza (képünkön). Az őszibarack mellett a meggyet, a cseresznyét, a szilvát és a mandulát is károsítja. Júliusban több száz, szabad szemmel nem látható atka szivogat a levélen. Augusztusban a rügyekbe vonulnak telelni.

A piros gyümölcsfa-takácsatka szintén veszélyes, gyakori károsítója az őszibaracknak. A védekezést már a nyugalmi időszakban érdemes megkezdeni növényolaj-tartalmú lemosókészítményekkel. A tömeges kártételre hajlamosító, száraz, meleg időjárásban többször védekezzünk különleges, az atkát gyérítő olaj- és/vagy kéntartalmú rovarölő szerekkel. A szabad forgalomban kapható Sanmite 20 WP forgalmazási engedélyt az idén visszavonták, így csak elfekvő készletekből juthatunk hozzá októberig, illetve a saját meglévő szer még fölhasználható. Július-augusztusban a telelésre vonulás előtti kezelés létfontosságú a következő évi atkaferőződés megelőzésében. Az atkák (és a levéltetvek is) jobban káro-

sítják azokat a növényeket, amelyeknek levélszövege gyenge, laza. Ezt kiegyensúlyozott tápanyag-ellátással, visszafogott nitrogénadagolással előzhetjük meg.

Összeállította: Pap Edina

Az uzsai CSARABOS

Sümegtől délre, a Lesence-patak völgyében található az Uzsai-erdő. Az ide látogató rögtön érzi, hogy különleges helyen jár, nem talál ehhez hasonlót az országban. A ritkán álló tölgyek között rózsaszín virágszőnyeg borítja a talajt, mintha valahol az Atlanti-óceán partvidékén kóborolnánk. A rózsaszín virág pedig nem más, mint a csarab.

A csarab vagy közönséges csarab (*Calluna vulgaris*) a hangafélék családjába tartozik, egész Európában elterjedt évelő törpecserje. Hazánkban a Balaton-felvidéki és a nyugat-dunántúli nyirkos, kavicsos, tőzeges talajon őshonos. Norvégia nemzeti virága.

Erika, hanga, télizöld, vadciprus, angyalmetélt a leghasználatosabb elnevezései. A nemzetség tudományos neve a görög söpörni szóból ered, mivel valaha seprűket készítettek belőle. Skóciában a fehér csarab hagyományosan a jó szerencse jelképe, még ma is gyakran kötik menyasszonyi csokrokba. A néphagyomány szerint, ha lefekvés előtt a párnánk alá helyezzük, akkor a szép álmaink valóra válnak.

A 20-50 centiméter magas növény (néha egyméteresre is megnő) szőnyegszerűen terül el a mészben szegény, nedves talajon.

Legtöbbször zord, ritkás növényzetű vidékeken, például Skócia és Wales hegyein nő, de tölgy- és fenyőerdők aljnövényzetében is gyakran találkozhatunk vele. Elágazó szárának kis ágai fölfelé nyúlnak, apró, pikelyszerű levelei szorosan egymáshoz simulnak. Természetes élőhelyén apró, rózsaszín, piros vagy fehér virágainak tömege augusztus végétől novemberig virágszőnyegként borítja a tájat. A virágok színét érdekes módon nem a szíromlevelek, hanem a csészelevelek adják. Virágai a több hónapos virágzási idő után fokozatosan halványulnak, vagy száradnak el, de sokszor még a következő tavaszt is megérik.

Az Uzsapuszta fölötti Lesence-patak völgyének peremét képező kavicsdombok az erdő kitermelése után a talaj erős lemosódása következtében helyenként az alapkövetig erodálódtak. A keletkezett szélsősé-

ges, savanyú talajú termőhelyen nyírligetes, szubatlanti cserjés alakult ki. Az állandó erózió megakadályozza az avar- és humuszfelhalmozódást, és mészkerülő gyepársulások, például csarabos, illetve hegyi szárazrét jelent meg. A patak meredek letérésű, mélyen bevágódott eróziós völgyeinek északi oldalán fekete áfonyás, csarabos növényársulás telepedett meg. Ritka sásfaj a dunántúli sás, amely kifejezetten mészkerülő atlantikus faj. A gyakori közönséges nyír mellett a szőrös nyír is megtalálható. Az atlanti-mediterrán elterjedésű királyné gyertyája a cseres tölgyesek homokos foltjain jelenik meg.

Az uzsai csarabos erdő földrajzi koordinátái: É 46° 53' 56.82" , K 17° 20' 40.60".

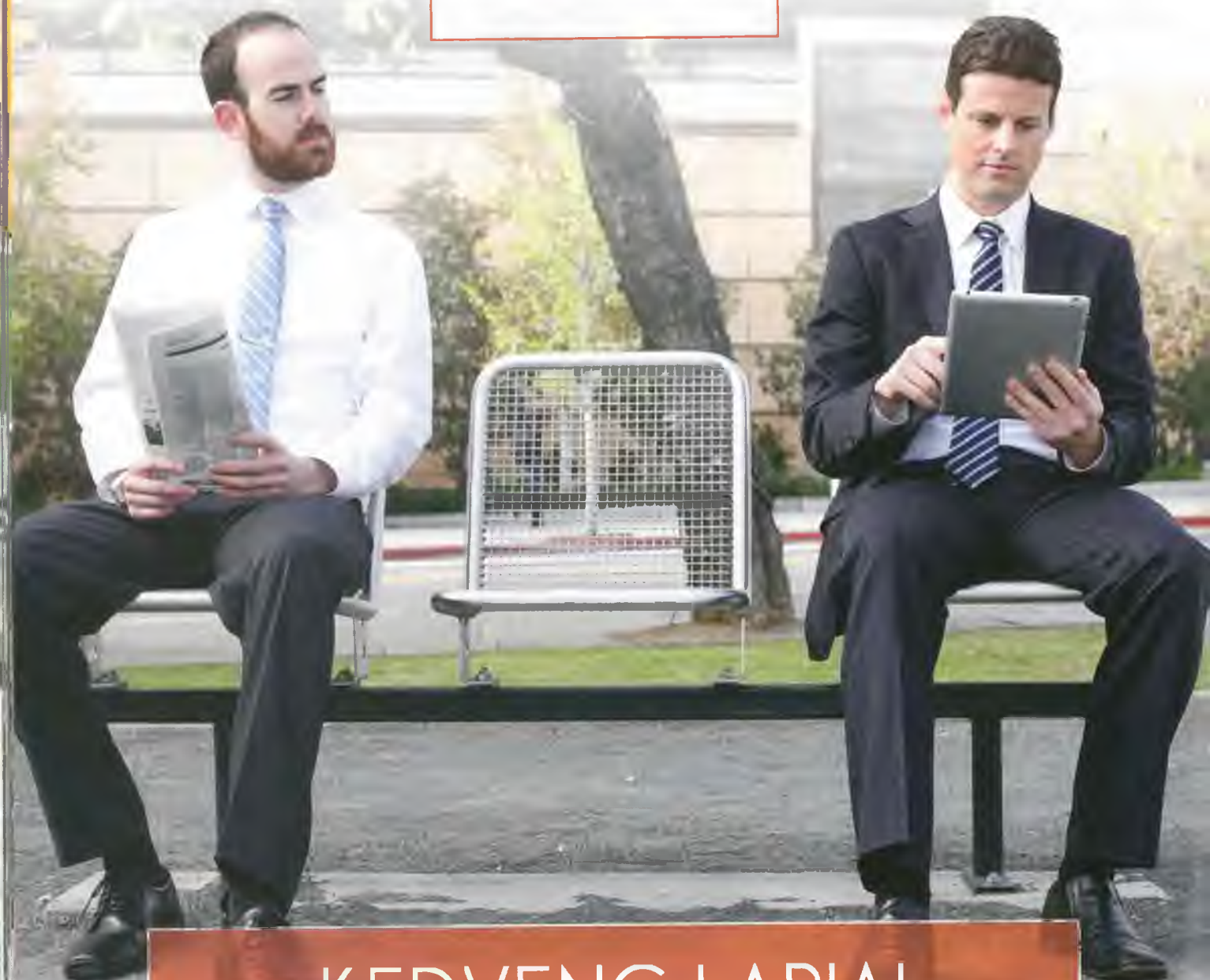
Molnár Péter

A SZERZŐ FELVÉTELEI

GYÓGYHATÁSÚ

A csarabot leggyakrabban a húgyutak gyulladása esetén javasolják. Vízhajtó tulajdonsága miatt a vesekő kezelésének kiváló kiegészítője, mint ahogy reumás eredetű gyulladások és köszvény kezelésére is jó. Mérgező vagy káros hatása nem ismert.

KEDVENC LAPJAI DIGITÁLISAN!

- Pár kattintással azonnal olvasható, előfizethető
- Kiadványát több eszközön is elérheti
- Nem kell tárolni, virtuális könyvespolcán bármikor eléri
- Ajándékba is vásárolható

AZ EGÉSZSÉGES TÓÉRT

A kerti tavaknál gyakran találkozunk olyan gondokkal, amelyek miatt az öröm bosszúsággá válik. Ilyen kedvezőtlen jelenség a zavarosodás, az eliszapolódás és a túlzott algásodás.

A tóba kerülő, illetve az ott elpusztuló szerves anyag rosszabb esetben rothadásnak indul, mely sok toxin, mérges gáz képződéséhez vezet, ami a víz bűzlését, a felsőbbrendű növény- és állatfajok egészségének romlását, pusztulását is előidézi. A gyakran használt fertőtlenítő-, oxidálószeresek igazán csak a problémás folyamatok elején tudnak látszólag kedvező állapotot fenntartani, később inkább gátolják a biológiai tisztulást. Az új generációs probiotikumokkal a normálisan rothadással bomló szerves anyagot inkább erjesztjük, így a rothadással járó kellemetlen és káros termékek (ammónia, kén-hidrogén) kialakulását meggátoljuk. Meggyorsul a tó biológiai regenerációja, a lebegő szerves anyagok lebomlásával kitisztul a zavaros víz, lebomlik a leülepedett és gyakran rothadásban lévő iszap és lepedékek. És ami még fontosabb, mérgek helyett a felsőbbrendű növényi és állati szervezetek fejlődéséhez kedvező tápanyagformákat és bioaktív hatóanyagokat termelünk. Ezentúl még a vízi növények tápanyagfelvételét is serkenti a technológia, ami felgyorsítja a fölöslegben lévő, és általában algatúlszaporodáshoz vezető tápanyagok kivonását a vízből.

A tó probiotikus kezelésével párhuzamosan annak vizét használhatjuk a kert növényeinek öntözésére, amivel a tóban fölöslegben lévő és problémákat okozó tápanyagokat hasznosítani tudjuk a kertben, egyben a probiotikumok jótékony hatását ott is kihasználhatjuk, hiszen miként a tóban, itt is serkentik a növények tápanyagfelvételét, fejlődését.

Dr. Hidas András

Kezelje tavát és kerti növényeit környezetbarát termékekkel, biológiai módszerrel!

Vásároljon 10 liter **Greenman Pond** toápolót és mi **megajándékozunk** egy 1 literes **Greenman Floralia** dísznövény ápolóval!

Ára: br. 21.000,-Ft

A Greenman Pond hatása:

- Elősegíti és gyorsítja a természetes vizek öntisztuló képességének kialakítását és fenntartását.
- A különböző eredetű, vízbe kerülő szerves anyagokat, szennyeződések lebontja, feltárja, ezáltal visszاسzorítja az algásodást.
- Helyreállítja és fenntartja a vízi életközösség ökológiai egyensúlyát.
- Növeli a látható vízmélységet.
- Csökkenti az iszap mennyiségét, megakadályozza a rothadást.
- Segíti a vízi növényzet és állatvilág egészségének fenntartását.

Különböző típusú természetes, élő víz (tó, folyó, halastó, kerti tó) tisztántartásához alkalmazható. Vegyszerektől mentes, biztonságos, környezetünkre nem káros készítmény.

A Greenman Pond-ot számos hazai kerti tó, dísztó, esővíz tározó rendszeres tisztántartására alkalmazzák sikeresen. Felhasználásáról érdeklődjön a vásárlás helyén vagy ügyfélszolgálatunkon!

Eltérő kisereléseket és további termékeinket keresse webáruházunkban!

greenman

Greenman Kft., Veszprém 8200, Házgyári út 16.

Tel.: +36 88/325-776, +36 30/351-7608

greenman@greenman.hu

www.greenman.hu

10 liter Greenman Pond 100m³ tóviz egyszeri kezeléséhez elegendő, vagy kisebb tavak esetén többszori felhasználásra a címkén lévő tájékoztató szerint.

Igazi SZOBALAKÓ

A fokföldi ibolya, vagy helyesebben afrikai ibolya régi jó ismerősünk a szobanövények között. A megszokott fehéren, rózsaszínen és lilán kívül már nagyon sokféle virágszínben és méretben kapható. Igazi szobalakó, szabadföldön még természetes élőhelyén, a trópusi területeken is ritkán termesztik. Ennek oka, hogy szereti az állandó hőmérsékletet, a közepes vagy magas páratartalmat, a világos, de közvetlen naptól védett helyet.

A bársonyvirágfélék családjába tartozó afrikai ibolya (*Saintpaulia*) Kelet-Afrikában elterjedt nemzetség. Tanzániában fedezte föl *Walter von Saint Paul-Illaire*, botanikai érdeklődésű német katonatiszt 1892-ben. Magokat küldött haza Németországba, ahol édesapja növényeket nevelt belőlük, és a herrenhauseni Királyi Botanikus Kertnek adományozta azokat.

Lágy szárú, tölevélrózsás növény, puha, szőrös, csipkés szélű, hosszú nyelű levelekkel. Bársonyos, ötszirmú virágai egész évben csoportosan fejlődnek a levélrózsák közepén.

A laza, tápdús, tőzeges közeget kedveli. Szoba-hőmérsékletű vízzel öntözzük alulról, azaz a cserép alatti tálkába töltünk vizet, majd fél óra elteltével öntsük ki a fölösleget. Ha hideg víz csöpögni a levelekre, foltosodás léphet föl rajtuk. Ugyanezt tapasztalhatjuk, ha tartósan közvetlen napfény éri őket. Mindemellett szereti a napfényt, az északi tájolású ablak közelében, esetleg annak párkányán van a legjobb helye, amennyiben nincs a közelben fűtőtest. A fűtőtest áramló hője túlzottan kiszáradítja a levegőt, amit nem kedvel. Cserépeit alátéttel együtt helyezzük kavicságyra, amelyet az öntözések alkalmával nedvesítsünk meg. A párás környezet megteremtéséhez többnyire az is elegendő, ha több növényt helyezünk egymás közelébe. A túlzásba vitt párasítás következtében lisztharmatos betegség léphet föl. Ezenkívül még szár- és gyökérrothadásra számíthatunk a leggyakrabban. A túlzott öntözés, illetve a pangó víz kedvez a kórokozó terjedésének, ezért ügyeljünk, hogy öntözések után ne maradjon fölösleges víz a tálkájában. Az állandó 15-22 °C-ot kedveli, nyáron se költöztessük a szabadba.

Levelekről könnyen szaporítható. A tövekről leválasztott leveleket ültessük tőzeges laza közeg tetejére, úgy, hogy a levéllemez alja érintkezzen a földdel. Legyünk türelmesek: egy hónap is eltelhet, mire elkezdenek gyökeresedni. A levelek tövében megjelenő apró növénykéket csak akkor válasszuk szét, és ültessük külön, amikor már elérték a 3-4 centiméteres nagyságot.

Meghálálja a rendszeres gondoskodást, szinte egész évben ontja virágait.

Algeier Wendy összeállítása

Veszélyben a buxusok

Az utóbbi néhány évben a Távols-Keletről betelepített kártevő, a selyemfényű puszpángmoly, vagy más néven puszpángilonca okoz nagy pusztítást a buxusbokraikon.

A selyemfényű puszpángmoly hernyója

HELYETTESÍTÜK

Ha nem szeretnénk permetezni, sajnos le kell cserélnünk buxusbokraikat. Számos hasonló megjelenésű, illetve a kertben hasonló szerepet betöltő növény közül válogathatunk:

- Illatosfa (*Osmanthus x burkwoodii*)
- Télizöld fagyal (*Ligustrum ovalifolium*)
- Korallberkenye (*Photinia*)
- Babérmeggy (*Prunus laurocerasus*)
- Törpefenyő (*Pinus mugo*)
- Borbolyák (*Berberis*) törpe növekedésű változatai
- Tiszafa (*Taxus baccata*)

A. W.

A kártevő molylepke fiatal hernyói először hámozgatnak a leveleken, majd mind nagyobbra növe hatalmas étvágyukkal a teljes levélzetet lerágják. A letarolt részeket szövődékükkel összeszővögetik, amelyben jellegzetes sárgászöldes ürülékcsomók is megtalálhatók.

A selyemfényű puszpángmolyt Európában 2006-ban észlelték először a Rajna mentén, hazánkban 2011-ben károsított először Győr-Moson-Sopron megyében, azóta folyamatosan terjed. Tavaly még csak a nyugati és a középső részen észlelték, az idén valószínűleg már a keleti országrészbe is eljut.

A közepes méretű molyokhoz tartozik, kifejlesztett szárnyaival kb. 4-4,5 centiméter széles. A szárnyai – ahogy a neve is jelzi – selyemfényűek, az első pár szárny barna, fehér folttal a közepén. A kifejlett hernyó kb.

4 centiméter hosszú, sárgászöld, fekete és sárga sávokkal, a sávokban fekete pöttyökkel, a pöttyökben fehér szőröcsomókkal. Évenként három nemzedéke fejlődik, azaz szinte folyamatosan veszélyben vannak a növényeink. Jó hír, hogy csak a buxusokat támadja meg. Figyeljük a bokraikat, a fiatal hernyók ellen védekezhetünk a legeredményesebben. Először a bokor belsejében károsít, ezért hetenként többször is tüzetesen nézzük át a belsejüket. Ha hámozgatást, rágást észlelünk, haladéktalanul permetezzünk, mert néhány nap alatt képes tarra rágni a bokrot. Hatékony ellene a *Decis*, a *Decis Mega*, a *Mospilan 20 SP*, amelyek kombinációi is használhatók. Mindenképpen tegyünk tapadást fokozó szert a permetlébe, és nagy nyomással a bokor belsejébe is juttassuk be azt.

Molnár Mária

A tarra rágott bokrok megpróbálnak újra kihajtani

A kiskerttulajdonosok
 állandó gondja
 a csapadékhiány,
 az eső mennyisége
 és eloszlása.
 Hiába megfelelő a talaj
 minősége,
 ha nem kap elegendő
 folyadékot a palánta
 vagy a virágkert.

KEVESEBB öntözéssel

A nyári vízszámlát alaposan megnöveli az öntözés, különösen, ha sok vízigényes növényt, palántát, virágot nevelünk. A víz a növények éltető eleme, az állandó talajnedvesség támogatja a talajban élő mikroorganizmusok életét, segítségükkel jobban felszívódnak a tápanyagok a gyökereken.

Biológiai eredetű talajkondicionáló készítménnyel csökkenthetjük az öntözővíz-felhasználást, javíthatjuk a gyökérzet vízellátását, ezzel kiegyenlítettebbé válik a talaj-

nedvesség. A vízmegtartás mellett ellenállóbb és egészségesebb növényeket termeszthetünk a kiskertben, balkonládában, teraszon, illetve szebb, egészségesebb, zöldebb lesz a pázsitunk.

Az öntözővízben feloldva vagy permetezéssel kijuttatott vízmegkötő készítmény a talaj szemcséihez, illetve a növény gyökeréhez kötődik. Amennyiben esővel vagy az öntözés során víz jut a talajba, azt engedi a mélybe szivárogni, növelve a vízkészletet.

A részben növényi eredetű, részben pedig az élelmiszeriparban is használt nedvszívó és felületaktív természetes anyagok, illetve víz védett keverékét tartalmazó készítmény hozzávetőleg három hónapig fejti ki hatását, majd lebomlik a talajban. Egyszeri használatával akár 50-60 százalékkal kevesebb vizet igényelnek a növények, így a jelentős folyadékmegtakarítás mellett kevesebb időt kell szánnunk a fáradságos öntözésre.

Horváth József

Virágkertész Stúdió Kft.
www.vizmegtarto.hu

Pillangó- kert

Ha a szünidőben cirkuszban jártatok, és megtetszett az állatidomárok munkája, akkor ti is próbálkozhattok állatszelistéssel a saját kertetekben vagy akár a teraszon.

Csalogassátok oda a pillangókat, és már kezdhettek is a fölkészülést a saját mutatványhoz.

A becsalogatáshoz kövessétek a tanácsainkat. A pillangók szeretik, ha van a kertben sűrű bozót, ahova elbújhatnak, nedves, vizes hely, ahol ihatnak. A pillangók nektártermő virágokat, a hernyók leveles gazdanövényeket keresnek. És a legfontosabb: ha pillangókat szeretnétek látni a kertben, akkor ne használjatok rovarirtó vegyszereket.

Első számú kedvencük a nyári orgona, de a loncot és a virágzó hársfát is tömegesen látogatják. A hársfához nagy kert kell, de

színes virágokkal (bársonykával, rézvirággal, dáliával) akár a teraszotokra is becsalogathatók őket. Az illatos növények, így a menta is vonzzák a pillangókat, ha pedig már nagyon elszaporodott a menta, akkor készíthettek belőle limonádét.

Ássatok egy gödröt, béleljétek ki tőfóliával, töltsétek meg vízzel, és a méretétől függően elnevezhetitek kerti tónak vagy madáritatónak. A kerti tó partjára ültessetek palástfüvet, levendulát, facéliát, bugatölcsért, kúpvirágot, varjúhájat, cicka-

farkot, haranglábat, sarkantyúkat. Így minden bizonnyal sok pillangóvendégetek lesz.

Amíg megnőnek a virágok, bokrok amelyek becsalogatják a lepkéket, addig díszítsétek a kerteket saját készítésű pillangókkal: filcből, kartonból vagy levelekből-ágacskákból...

Szöcskeugró verseny

Nem feltétlen kell messzire mennetek, ha kirándulni szeretnétek. Hívjátok el a barátaitokat, és keressétek föl a lakóhelyetek közelében található rétet, patakpartot, erdőt, vagy parkot. Gyűjtsetek fűt-fát-virágot, gyógynövényeket, magokat. Fogjatok szöcskéket, és rendezetek szöcskeugró versenyt. Nagyjítóval nézzétek meg közelről a virágokat, leveleket, terméseket, bogarakat: új, miniatűr világot fogtok fölfedezni.

Nyaral a kiskertész

Ha vízpartra indultok nyaralni, csomagoljatok a bőröndbe dobozban akrilfestéket és ecseteket. A pihenőidőben keltsétek életre a vízparton begyűjtött köveket, az azokban meglátott formákat. Játékként, díszként, emlékként szolgálnak majd a nyári napokon festett kövek. Egyedi ajándékokat is készíthettek ezzel a technikával.

A természet kínálja a legszelebb játéktárat. Alkossatok a természet adta eszközökkel: homokból mosolygós arcot, ágakból vízimalmot

Összeállította: Thalmeiner Tünde, Szakács-Nagy Zsuzsa

Miből készül?

A KALAP

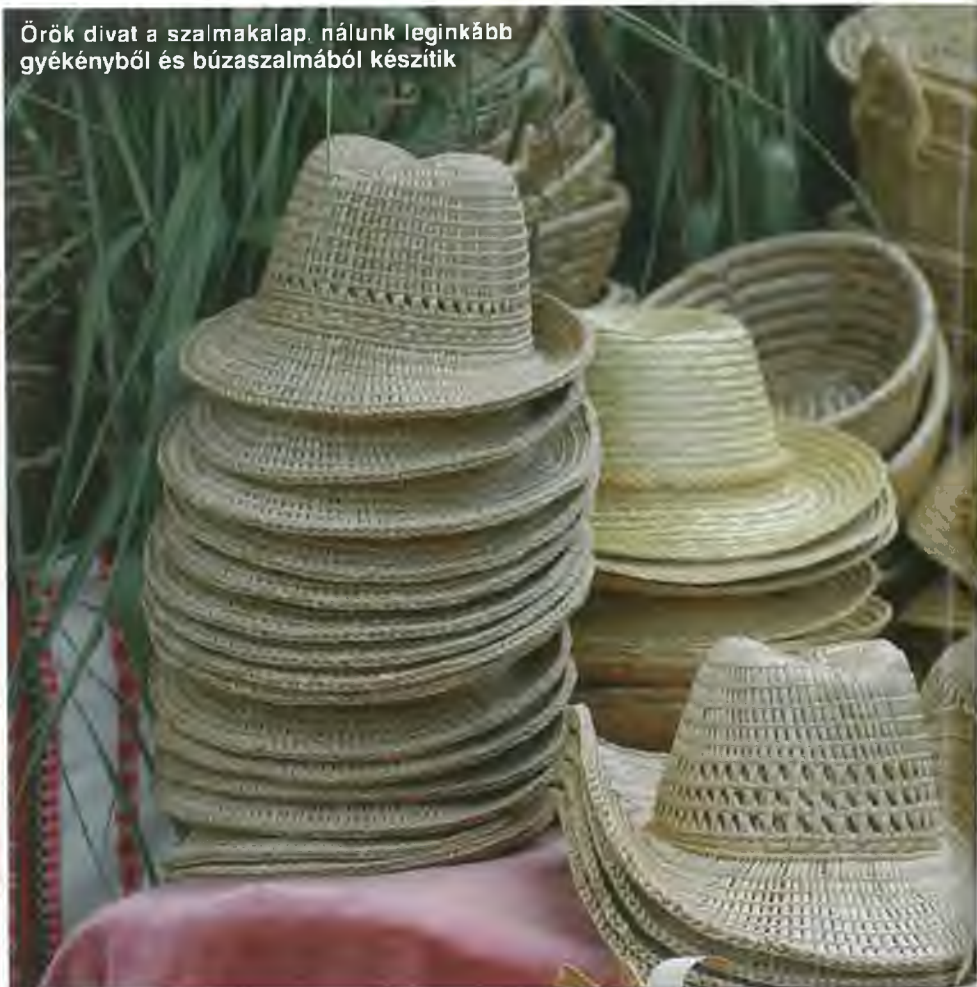

A növények végigkísérik életünket a bölcsőtől a koporsóig, táplálnak, ételeinket ízesítik, gyógyítanak, használati tárgyak készülnek belőlük, és kertjeinket díszítik. Növény és ember találkozása nem csak a táplálkozás terén kínál páratlan változatosságot.

A különböző céllal és alapanyagból készült kézműves termékek nem csupán az emberi kreativitás gazdagságát, hanem a bennünket körülvevő növényvilág hihetetlen sokféleségét is megmutatják. Ma a természettől elszakadt városiak, sőt, a falun élő emberek körül is átvették az uralmat a gyári termékek és a műanyagok.

Sorozatunkban bemutatjuk, hogy a botanikus szemével milyen érdekesek és értékesek lehetnek növényi eredetű kézműves tárgyaink.

Örök divat a szalmakalap, nálunk leginkább gyékényből és búzaszalmából készítik

A szabadban tevékenykedő ember törekvése, hogy védje magát a naptól és az esőtől, hallatlan találékonyságra ösztönözte. Így bontakozott ki az a páratlanul gazdag szalmakalap-kultúra szerte a világon, amely sok közös vonással jellemezhető, ugyanakkor az alapanyagot illetően rendkívül változatos.

Általánosságban szalmakalapnak hívjuk a növényi alapanyagból készült kalapokat. Az igazi szalmakalapoknak a mérsékelt-övi területek, elsősorban Európa és Ázsia a hazája. Alapanyaguk a szalma, vagyis a learatott gabona szára. A szalmafonásra szánt szárazakat általában nagy gondossággal, külön aratják le. Miután a kalápszokból kiverték a magot, a bütykös gabonaszárat ízekre szedik, vagyis a bü-

työknél elvágják, és eltávolítják a levélhüvelyeket. Majd több (6-12) szalmaszálát összefogva fonatot készítenek, mángorolják (lapítják), és ezt varrják össze körkörös kalappá. A fonáshoz leginkább búzavagy rozsszárat használnak.

A Kárpát-medencében elsősorban a férfiak viseltek szalmakalapot a nyári munkák idején, de Erdélyben – ami a szalmakalapviselés fő elterjedési területe – a lányok és az asszonyok is hordtak a mezei munkára széles karimájú fejedőt. A háziipar fő központjai Szék, Hencida, Hajdúböszörmény és Hajdúnánás voltak. A híres hajdúnánási szalmafonás (kalap, táska, papucs stb.) fénykorában (a 19. század közepétől a 20. század közepéig) háziból gyáripari méretűvé vált, és a környező országokba is szállították termékeiket.

Erdélyben egy ősi búzafaj, az **alakor, egyszemű búza** (*Triticum monococcum*) szalmáját használják fonásra. Föltehetőleg Törökország keleti részén kezdték termesztetni Kr. e. 5000 körül. Az alakor a termesztett búza (*Triticum aestivum*) egyik őse, egyéves, hosszú, vékony szárú faj. Mindegyik füzérekének kétvirágú a kezdeménye, mégis többnyire csak az egyikből lesz termőképes virág. Jellegzetes tulajdonsága, hogy törekeny a kalászorsója. Ez jó a faj szaporodása szempontjából, mivel széthullanak a magvak, de rossz betakaríthatósága miatt nem jó az embernek. Az alakort csépléskor a szemeken maradó toklászok miatt az árpához, zabhoz, tönkebúzához hasonlóan őrlés előtt még hántolni is kell. A viszonylag gyengén termő ősi gabona más jó tulajdonságai miatt maradt meg Erdély

Az ősi búza, az alakor vékony, szívós szalmája az erdélyi kalapfőnök fontos alapanyaga

A rizst teljes érés előtt aratják, hogy minél kevesebb legyen a szemvesztés. Cséplés után szalmáját változatosan használják fel (Vietnam)

Rizsaratáshoz, napon, esőben nélkülözhetetlen a non la, a vietnami szalmakalap

Kínában előszeretettel használják kalapkészítésre a bambuszok lehulló, száraz, vastag szárhüvelyt

több vidékén a 20. századig. A kenyérbúzánál jóval igénytelenebb, frissen feltört, tápanyagszegény, gyomos talajon is megterem, hidegtűrő, így havasi körülmények között is termeszthető, kevés a kórokozója. Ősszel és tavasszal is vethető. Ritkán lepénykenyeret is sütöttek belőle, magas fehérjetartalma miatt azonban inkább állati takarmány volt, értéktelen szalmájával csak almozgattak. A kalapkészítők azonban épp a szép színű, vékony, de rugalmas, a viharos szeleknek is ellenálló alakorszalmát keresték, és még akkor is vetették háztáji parcellákon, amikor ez az ősi búza a legtöbb erdélyi lelőhelyről majdnem teljesen eltűnt.

Délkelet-Ázsiában búza helyett a rizs szalmáját fonják az ügyes kézművesek. A vi-

lág népességének közel felét a rizs táplálja. Termesztésének kezdeteiről keveset tudunk, lehet, hogy még az árpánál és a búzánál is régebben vonták kultúrába. Őshazája a trópusi Délkelet-Ázsia, ott már legalább 8-9000 éve termesztik. Valószínűleg több helyen egymástól függetlenül. A mókrok uralma alatt került Európába: Spanyolországban már a 8. század óta ültetik, majd a 15. században Itáliát és Franciaországot is elérte.

A **rizs** (*Oryza sativa*) erőteljes, tövénél elágazó, 80-150 centiméter magas, egyéves pászitfű. Szára üreges, egészen a virágzatig leveles. Alsó levelei levélhüvelyből állnak, felső leveleinek 60 centiméteres elálló, pillás tövű a levéllemeze. Érés idején bókoló, nagy, laza bugavirágzata elérheti a 40 centimétert.

Étkezésen kívül sok egyéb haszna is van a rizsnek. A rizskeményítő a textilipar és az illatszeripar alapanyaga, a rizstoklászból rizstéglát sajtolnak, mely vízálló, nagy nyomásslábadású, olcsó építőanyag. Csírájával emésztési zavarokat, gyökérével lázat kezelnek, a csírából nyert olajat a szappan- és gyertyagyártásnál alkalmazzák. Finom rostú szalmáját tetőfedésre használják, valamint seprű, papucs, szőnyeg, dísz tárgyak és cigarettapapír is készül belőle. Japánban az őszi aratáskor a szalmaművészeti fesztiválok hatalmas szobrokat készítenek rizsszalmából.

Nem minden szalmakalap, ami annak látszik. A szalmakalapot többsége ugyanis egyáltalán nem szalmából, vagyis gabonaszárból készül, hanem sokféle más nö-

A kínai kenderpálma törzsét jól hasznosítható levelnyélmaradványok és sűrű rostok borítják

A híres vietnami kalap egyik alapanyaga az esőerdők aljnövényzetében élő kis kucorpálma

A kínai kenderpálma sűrű rostjaiból nemcsak eső elleni kalap, hanem esőköpeny is készül (Kína, Yunnan)

vényi anyagból. Kínában előszeretettel használják például a bambuszokat. A **bambuszok** szárát a növekedés ideje alatt szárhüvely védi, amely idővel száradni kezd, majd a legtöbb bambuszfajnál leválik. A 10-20 centiméter átmérőjű trópusi bambuszoknak már tekintélyes méretű a szárhüvelye, amely kiváló a kalapkészítésre.

A trópusi vidékeken természetesen a pálmafélék rostjai kínálnak korlátlan lehetőséget különféle fonott tárgyak készítésére. Kínában a kenderpálma a leggyakoribb alapanyag. A **kínai kenderpálma** (*Trachycarpus fortunei*)

levelalapján lévő erős szálú rostokból takarót, szőnyegeket, kosarakat, kalapokat, sőt vízálló esőköpenyt fonnak. Az 5-15 méter magas karcsú fa alul keskenyebb, fölfelé szélesedő törzsét: levelnyélmaradványok borítják. Nagy, legyező alakú, fénylő sötétzöld, bőrnemű levelei 1 méter szélesek is lehetnek. A levéllemez tenyeresen hasogatott, és a levélszeletek hosszában redőzöttek, hegyes csúcsúak. A levelnyél hosszú (45-50 centiméter), merev, széle fogaktól szúrós. Sárga virágai sűrűn ágas, dús fürtökben nyílnak. Kis, gömbölyded termései feketére érnek.

Délkelet-Ázsiában, Burma, Dél-Kína, valamint Japán erdeiben, 2400 méter magasságig honos. Mivel elviseli a kisebb fagyokat, Európában, a mediterrán vidékeken szívesen ültetik közparkokban, utcasorfának. Kalap, sőt legyező, seprű és esőkabát is készül a **kínai legyezőpálma** (*Livistona chinensis*) tenyeresen osztott leveleiből. A fénylő sötétzöld levelek hosszú tövises nyelükkel együtt elérhetik a 3,5-4 métert. Legfőljebb 15 méter magas, egyenes törzsű fa. Szürkésbarna, vaskos törzsét gyűrű alakú levelripacsok borítják, felső részén láthatók az elhalt levelek maradványai. Kicsi sárga virágai dúsán elágazó

TAPLÓBÓL

Erdélyben faháncsból is készítettek kalapokat, még ennél is érdekesebb kalapalapanyag azonban a **bükkfatapló**. Évelő tapló, vagyis kemény termőteste áttelel, és minden évben újabb termőréteggel gyarapodik. A hatalmasra nő, szürkésbarna héjú, rozsdabarna, rostos, fás húsú taplót nem csak tűzcsiholáshoz és vérzéscsillapításhoz használták, az ún. toplászokat lemezekre szeletelik, majd kézzel nyújtják, és sapkát, kalapot, táskát, terítőt, párnát stb. készítenek belőle.

FRÁTER ERZSÉBET, KÓSA GEZA, KÓSA EMESE ÉS FRÁTER SZABOLCS FELVÉTELEI

A kalappálma redős leveleiből készül a híres panamakalap

BEMUTATJUK

A sombrero Mexikóban és a Karib-térségben leginkább a szabalpálma levélrostjából készítik

A kalappálma legyezőszerű levéllemezőnek átmérője a 1,5 métert is elérheti

virágzatokban, rejtetten a levelek között nyílnak, 2 centiméteres, elliptikus termése kékeszöldre érik. Őshazája Dél-Kína és Japán déli szigetei.

Vietnam nemzeti viselete, a mindennapi öltözék ősidők óta használt kelléke a „non la”. A jellegzetes, kúp alakú kalapot 2500-3000 éve családi hagyományok alapján készítik. A fejedő vázát 16-18, vékony, hasított, kúp alakban összefogott bambuszpálca adja. A kalapok anyagát pálmalevelekből készítik. Több faj is szóba jöhet, többek között az alig másfél méteres, széles, halfarok alakú levelű **kis cukorpálma** (*Arenga caudata*)

és a **bokorpálma** (*Licuala fordiana*), melynek nincs föld feletti törzse, egy méter hosszú, tüskés levéllyel méteres átmérőjű, tenyeresen szeldelt levél fejlődik. Mindkét faj a vietnami esőerdők aljnövényzetében él. A gondosan kiválasztott, megfelelően érett leveleket levágják, megszárazítják, majd simára vasalják. Ezután történik a varrás, kizárólag kézi munkával. A kalapokba, az egyes pálmalevélrétegek közé bújtatva a készítő mesterek a saját jelüket is elrejtik, színes fonál vagy valamilyen kép, vers formájában.

Az Újvilágban is sokféle növényi rostból, leggyakrabban pálmalevélből, de agavés és pandanuszrostokból is készül fejedő. A Karib-térségben a **szabalpálma** (*Sabal causiarum* és más fajok) leveléből készítik a sombrero. A híres, széles karimájú kalap neve a spanyol „árnyék” (*sombra*) szóból ered.

A szalmakalapok legelőkelőbb tagja kétségkívül a panamakalap. Olyan hírességek hordták, mint *Winston Churchill*, *Ernest Hemingway*, vagy *Al Capone*. Nevét is egy államfő adta. Amikor *Theodore Roosevelt* amerikai elnök meglátogatta a Panamasatorna építkezését, szellős, könnyű, a víznek mégis jól ellenálló elegáns kalapot kapott. Ezt nevezte panamakalapnak, jóllehet a fejedőt Ecuadorban készítették. Azóta is ez ennek a kalapnak a hazája, há-

romszáz éve változatlan technológiával, kézi munkával készítik. Alapanyaga, a **kalappálma**, **jipijapa** (*Carludovica palmata*), amely a külső hasonlóság ellenére nem pálma. A villáspálmafélék (*Cyclanthaceae*) családjába tartozik, mely a pálmafélék és a konytyvirágfélék családja között található. Levele mintha fiatal legyezőpálmáé volna, de torzsaszerű virágzata már mutatja, hogy nem pálma. A nagy torzsavirágzatban a termős virágokat porzó és 15-20 centiméter hosszú, bozontos, meddő porzósálak veszik körül. Ez utóbbiak rojtszerűen lengedezve illatanyagaikkal csábítják a virághoz a megporzást végző bogarakat. Különleges narancsvörös boggyótermései összenőnek a virágzati tengellyel. A 3-4 méter magas növény Dél-Amerikában, az Egyenlítő környékén őshonos, esőerdők párás, árnyékos aljnövényzetében nő. Törzset nem nevel, nagy, hosszú nyelvű tőlevelei tenyeresen tagoltak. A kalap a levél rendkívül finom rostjából, a fátyolszalmából (toquilla) készül, amely a legfinomabb a növényi rostok között. A rövid levéllyel levágott leveleket keskeny csíkokra hasogatják, rövid ideig főzik, fésülik, majd fehérítik. Az így előkészített finom rostból szövik a kalapot, amelynek értékét a szálak vékonysága és a fonat minősége adja.

Fráter Erzsébet

FALFOGLALÓK

A falak nagyon fontos szerepet töltenek be, de igencsak mást jelentenek Európa különböző országaiban és különböző népeinek. Magyarországon sokszor más a szerepük, mint Angliában vagy a mediterrán országokban. Lapunk előző számában megkezdett írásunkat folytatva a különböző falfelületeken minden emberi segítség nélkül meglepedő és ott díszítő növényekről szólunk.

A sarkantyúvirág vagy ribizlivirág (*Centranthus*) nemzetség a macskagyökérfélék, újabb rendszertanok szerint a loncfélek családjába tartozik. Többségük nem télálló, így csak egyetlen sarkantyúvirág került be és terjedt el Európa és más kontinens északibb területein a kertekben. Tudományos nevük a görög *kenatron* (sarkantyú) és *anthos* (virág) szavakból származik, és a virágok sarkantyúra utal.

A **piros sarkantyúvirág** (*Centranthus ruber*) 40-70 centiméter széles, legfőljebb 1 méter magas bokrokat nevelő, felálló szárú, fásodó tövű évelő. Ovális vagy lándzsás, keresztben átellenesen álló, kopasz levelei hamvas kékeszöldek. Bugaszerű virágzatai jellegzetes örvökben, a hajtások végén állnak. Számos apró, sarkantyús, mézillatú virága változatos színű: karmazsinpiros, sötét rózsaszín, fehér vagy piros. Nyár elejétől szeptember közepéig folyamatosan virágzik.

A természetben eredetileg Kis-Azsia, Észak-Afrika, Dél-Európa főként tengerközeli térségében fordul elő. Kőfalakon, repedésekben, kőgörgöten nő, de az ember által létrehozott építményeket is elfoglalja. A kertekből kiszökve és meghonosodva gyakran láthatjuk Európa enyhe telű országaiban. Jellegzetes nyári színfoltja a nyugat- és dél-európai tengerparti szikláknak.

Igen könnyen tartható, hálás növény. Talajokban nem válogat, legyen az homok,

A piros sarkantyúvirágnak mindegy, miből készül a fal (itt homokkő)

vályog, kavics vagy agyag. Tápanyagszegény, sovány talajokban is megél, de a lazább jó vízáteresztő talajtípusokat kedveli. A kémhatásra nem érzékeny, még a mészkösziklák réseit is elfoglalja. Nyirkosabb helyeken is szépen virul, de húsos gyökérzetének is köszönhetően kifejezetten aszálytűrő. Ültethetjük nagyobb edényekbe, évelő vagy vegyes szegélyágyakba (border), támfalak, falak, lépcsők mellé. Száraz részsűkre takarónövényként. Nagyobb sziklakertekben is helye van, öreg épületek vagy kőfalak réseibe is ültethetjük. Ha tehetjük, a járda vagy terasz kövei között is hagyjuk meg. Legjobban a teljesen napos helyeket szereti. Vágóvirágként

vázában is nagyon tartós, kitűnő virágillata a lepkéket és méheket is becsalogatja a kertbe. Nálunk is télálló, legfőljebb hidegebb (-17-20 °C) teleken fagy vissza a talaj szintjéig, de sok tápanyagot raktározó gyökeréből tavasszal ismét kihajt. Gyakorlatilag kórokozó- és kártevőmentes, még a növényevő emlősök (nyúl, őz) sem kóstolnak bele. Érés után magról könnyen szaporítható, a kertben elveti magát. Ahol jól érzi magát, ott túl sok magoncot is nevel, és gyéritéssel kell féken tartani. Tavasszal óvatos tőosztással is szaporítható, de érzékeny gyökérzete miatt ezt nem nagyon szereti. A bőséges virágzás érdekében 4-5 évenként ültessük át. Az elnyílt

FRÁTER ERZSÉBET FELVÉTELEI

A sárgaviolát nem véletlenül nevezik falvirágnak is

A mexikói küllőrojt a téglafalak fugáit is elfoglalja

virágzatok visszavágásával segítjük a folyamatos virágzást. A legkiválóbb fallakó növények egyike. Az európai kertészetekben a virágok színárnyalatai alapján létrehozott fajtáit is megvásárolhatjuk.

A népes, 200 egyéves vagy évelő lágy-szárú és félcserjés fajt magába foglaló repcsény (*Erysimum*) nemzetség a keresztesvirágúak családjába tartozik. A **sárgaviola** (*Erysimum cheiri*) 30-60 centiméter magas, 40 centiméter széles ágas-bogas bokrokat formázó, rövid életű évelő növény. Keskeny, lándzsás levelei sötétzöldek, a tőlevelek akár 20 centiméter hosszúak, a száron fölfelé haladva

mind kisebbek. Április végétől nyár közepéig nyíló virágai a hajtások végén hengeres vagy gömbölyded virágzatokba tömörülnek. Kellemes, a szegfűszegére emlékeztető illatú, négyszirmú vagy telt virágait nagy tömegben hozza. Változatos virág színű: a kankalinsárgától, a ragyogó arany- és narancssárgán át a barnássárgáig terjed, kerti hibridjei közt nem ritkák a rozsdavörös, piros-mályvalila virágúak. Magyar nevét a kerti violához (*Matthiola incana*) való hasonlósága miatt kapta. Eredeti élőhelye Délnyugat-Ázsiában és Dél-Európában van. Sziklákon, falakon, kötörmelékes lejtőkön él, jól viseli a sós tengerparti párat és levegőt.

Könnyen nevelhető, egyszerűen tartható növény. Nem válogat, még a tápanyag-szegény, sovány talajokban is megél, de laza, kissé meszes talajokban fejlődik a legjobban. Kártevő- és kórokozómentes, a fiatalabb növényeket a csigák károsíthatják, a kétéveseken a gyökérgolyva is megjelenhet.

Ültessük sziklakertekbe, virágágyakba, vegyes szegélyágyakba (border), edényekbe. Hűvösebb, világos szobában tartva kiváló téli cserepes virág, tartós vágóvirág. Nagyszerű hatású, ha magoncait meghagyjuk a járdaszegélyekben, kerti kövezett utak fugáiban, falak, lépcsők tövében. Kiválóan mutat öreg falak, kőkerítések réseibe ültetve. Mindig napsütötte helyre kerüljön, az árnyéket nem szereti. Leggyakrabban kétnyári növényként használják a kertekben. Alacsonyabb fajtáit szívesen ültetik össze kék nefelejccsel, de főleg elegáns liliomvirágú tulipánokkal, mert színével és sűrű virágzatával nagyszerű háttérrel ad nekik. A méhek és a lepkék szívesen látogatják a virágait.

Magvetéssel szaporítható nyár végétől tél elejéig a tavaszi virágzáshoz, illetve késő tavasszal az őszi virágzáshoz. A jó minőségű komposztföldbe, cserepekbe vetett magok vékonyan takarva és nedvesen tartva, 20 C°-on 10 nap múlva kikelnek. Az áttűzdelt magoncokat kiültetés előtt fokozatosan eddük. Védett fekvésben helybe is vethető szabadföldbe, októberben ültessük a végleges helyére. Saját magát is könnyen elveti, és mindenfelé kikelhet a kertben. Ha az elnyílt virágokat eltávolítjuk, azzal újabb virágzásra serkentjük a növényeket, viszont akkor nem hoz magvakat, hogy elvesse magát. Vegetatív hajtásdugványokkal is szaporítható.

Minden részében mérgező, különösképpen a magvai tartalmaznak *cheirotoxin* nevű glikozidot, amely a gyűszűvirág hatóanyagához (*digitalin*) hasonló, de annál gyengébb. A hagyományos gyógyászatban vizelethajtó, köptető, gyomorerosító céllal alkalmazták, ma szívgyógyszerek alapanyaga. A virágokban található illóolajat az illatszeripar is használja.

A legkiválóbb fallakó növények egyike: szinte jobban érzi magát falrésekben, kövek között, mint ágyásokba ültetve. Kissé fagyérzékeny, de az enyhébb télű tájakon Európa-szerte nagyon népszerű és elterjedt. Angliában is meghonosodott és különösen kedvelt, wallflower (falvirág) néven számos, változatos színű kerti fajtája kapható.

A küllőrojtok (*Erigeron*) 200 fajt számláló nemzetsége a fészkesvirágzatúak családjába tartozik. A mérsékelt égövön elterjedtek, többségük Észak-Amerikában él, igen

A sárga keltike téglafalban talált szállásra

A SÁRGA KELTIKE

A keltikék (*Corydalis*) nemzetsége a mákfélék családjába tartozik, mintegy 400 fajuk főként az északi félteke mérsékelt öveiben, illetve Afrika trópusi magashegységeiben él. A *korydalis* görög szó pipiskét (búbos pacsirta) jelent, utalva annak feje és a keltikék virágalakja közti hasonlóságra. Hazánkban az odvas (*Corydalis cava*) és ujjas (*Corydalis solida*) keltike a tavaszi erdők tömeges lila-fehér színfoltja.

A fallakó növények között találjuk a **sárga keltikét** (*Corydalis flava*). Húsos, rostos gyökertörzsű, 40 centiméter magasra növő, sokhajtású évelő növény. A páfrányéra emlékeztető levelei 2-3-szorosan szárnyasan összetettek, füzérvirágzatba tömörülő, rövid sarkantyújú, 2 centiméter hosszú virágai aranysárgák. Késő tavasztól nyár végéig nyílik.

Eredeti termőhelye az Alpok déli hegyoldalain, Svájcban és Észak-Olaszországban van, de ma már Nyugat- és Közép-Európa-szerte a kertekből kiszökve meghonosodott, romokat, kőfalakat, sziklákat foglalva él, árnyékos sziklákon, kőfolyásokon, főleg mészkövön.

Könnyen kezelhető növény, talajban nem válogat, amennyiben az laza és vízáteresztő. Félárnyékban érzi a legjobban magát, de tűző napon vagy mélyárnyékban is megél. A nagy hőséget nem tűri, közepes vízigényű. Ültethetjük sziklakertekbe, vegyes évelőágyásokba, szegélyágyakba (border) vagy nagyobb fák árnyékába, terméskő falak réseibe, rézsűkre. Leveleinek is magas a díszértéke. Teljesen télálló. Közvetlen érés utáni magvetéssel szaporítható, de sokszor tavaszig elfekszenek a magjai. Rizómáival is terjed, és ahol jól érzi magát, ott saját magvait bőségesen elvetve rengeteg új növénykét nevel. Tavasszal tőosztással is szaporíthatjuk. Nagyon ritkán lisztharmat, levéltetű megtámadhatja, csigák megrághatják. Kiváló, látványos fallakó növény, amely sárga színt hoz a választékba.

változatos élőhelyeket foglalnak el. Sikeres alkalmazkodó növényekként, a fallakók között is feltűnnek. A legfigyelemreméltóbb közülük az arany küllőrojt (*Erigeron aureus*) és a mexikói küllőrojt (*Erigeron karvinskianus*).

A **mexikói küllőrojt** (*Erigeron karvinskianus*) életerős, terjedő tövű, nagyobb szőnyegeket alkotó, fásodó, gyökertörzsűs évelő növény. Legfőképpen 15-20 centiméter magasra nő, szőrös, keskeny szürkészöld levelekkel. A tőlevelei virágzáskor elpusztulnak. Virágzati kocsányuk csúcsán egy, ritkán több, egy centiméteres fészket hordoznak. Csöves virágai aranysárgák, keskeny nyelűs (vagy sugár) virágai kezdetben fehérek, majd rózsaszínné, lilává válnak. Szokatlanul sok nyelűs virága és színe miatt első ránézésre nagyon hasonlít a százsorszépére (*Bellis*). Május végétől októberig folyamatosan nyílik, méhek és pillangók előszeretettel látogatják a virágait.

Eredeti élőhelye Közép-Amerika Mexikótól Panamáig, ahol köves lejtőkön, sziklákon, bolygatott helyeken él 1000 méteres magasságig, de Dél-Amerika legnagyobb részén is megtelepedett. A kertekből kivadulva az USA nyugati partvidékén, Afrika egyes területein, Dél- és Nyugat-Európában és Új-Zélandon is meghonosodott.

Könnyen nevelhető, kevés fenntartást igénylő növény, mindenféle, tápanyagban gazdagabb, jó vízáteresztő talajban könnyen nevelhető. Teljes napon díszlik a legszebben, de enyhébb árnyékot is elvisel. Ideális növény terméskő kerítések, kőfalak réseinek, kőlapos járdák, teraszok fugáinak betelepítésére. Gyorsan megtelepedik és terjed, rendkívül határos, szőnyegszerű felületeket hoz létre, de ültethető ágyások szegélyezésére, sziklakertekbe, kavicskertekbe is. Nagyobb edényekben, balkonládákban nevelve is kiváló díszértékű. Nagy tömegben veti el magát, így enyhébb telű területeken invazívá válhat. Hidegebb vidékeken inkább egyévesként tartjuk, az újbóli virágzást serkenti, ha a lenyílt fészkeket levágjuk. A jó tavaszi kihajtás segítésére ősszel a talajszinten visszavágható. Gyakorlatilag kórokozó- és kártevőmentes, a keményebb teleken károsodhat a fagytól.

Magjait hidegágyban elhelyezett szaporítóládába vagy cserépbe vetve tavasszal könnyen szaporítható. Tavasszal a tőosztásával is megpróbálkozhatunk. Az egyik leghatásosabb fallakó növény.

A harangvirágok (*Campanula*) nemzetségébe tartozó mintegy 300 faj egy-, két-éves vagy évelő lágyszárú növény, néhány centiméterestől két méterig változik a méretük. Tudományos nevük a harang

Az arany Küllőrojt szárazon rakott falon. A mexikói küllőrojttal ellentétben nem terjed tömegesen

jelentésű *campana* latin szó kicsinyítő képzős alakjából származik. Igen változatos élőhelyeket foglalnak el a tengerpartoktól a magashegységekig. A számos fallakó harangvirág közül legkiválóbb a dalmát harangvirág.

A **fali** vagy **dalmát harangvirág** (*Campanula portenschlagiana*) tömött párnákat formázó tövű, finoman molyhos szőrű évelő. Hajtásai 10-25 centiméteresek, ívesen széthajlók, ülő kerekded, vese alakú

levelei sötétzöldek. Sötét levendulakék 2 centiméteres virágai laza, elágazó bugákban jelennek meg, a párta tölcsér vagy harang alakú, az öt szétálló cimpa enyhén visszahajló. Május elejétől egész nyáron át bőségesen nyílik. Számos különböző színárnyalatú (közte fehér) fajtáját szaporítják a kertészetekben.

Eredeti élőhelyén az Adriai-tenger dalmáciai partvidékén, a mostani Horvátországban hegyvidéki köves lejtőkön, sziklafala-

kon él. Ma már Európa-szerte (főként nyugaton) gyakori és elterjedt, mert a kertekből kiszökve meghonosodott, és elfoglalta a falakat, járdákat, kőkerítéseket, sziklákat, romokat.

Kevés törődést igénylő, igénytelen növény, talajokban nem válogat, amennyiben az jó vízáteresztő. A meszet is jól viseli. Napos és félárnyékos fekvésben egyaránt jól érzi magát, védett helyeken, déli falakon, faltövekben korábban kezd virágozni. Közepes vízigényű.

Kiváló sziklakertekbe, évelőágyások szegélyeként, edényekbe, balkonládákba ültetve, vagy talajtakaróként. Ideális növény kőkerítés, kőlabazat, száraz fal, támfal, lépcső, kövezett járdafelület réseinek beépítéséhez. Ahol jól érzi magát, ott gyors növekedésű, és hamar nagy telepeket alkot. Nagy tömegben veti el a magjait, jól újul, teljesen télálló.

Szaporítható tavasszal magvetéssel, a szaporítóládákat hidegágyban helyezzük el. Sikeres és könnyű a szaporítása tavaszi vagy őszi tőosztással, és nyár elején szedett hajtásdugványokkal is. A csigák rágása árnyékosabb helyeken gondot jelenthet, ritkán atkák és lisztharmat is megtelepedhet.

Azonos életformát folytat, és sokban hasonló a balkáni harangvirág (*Campanula poscharskyana*), amelynek azonban nyitottabbak, kevésbé harang alakúak a virágai.

A fali harangvirág kerítésalábazal köfalában telepedett meg

Kósa Géza

VIRÁG A KONYHÁBAN

Sokszor az egészen apró dolgok teszik nagyszerűvé a világot. A kánikula hűsítő gyümölcslevese nem csak a kert gyümölcseinek aromáiban tobzódik, ha látványát és ízvilágát néhány vadárvacskával gazdagítjuk. Ha bőven virágzik a tök, a cukkini, akkor érdemes kipróbálni a virágokat töltve, sütve. Igaz, akkor nem lesz részünk a termésben – de a különleges fogással mindenkit elkápráztatunk. Az almatoria hétköznapi délutáni teához való. De ha levendulával bolondítjuk vagy a citromillatú muskátli illatos leveleivel díszítjük-ízesítjük, megkoronázhatjuk vele az ünnepi étkezést. Ezekért az apró kincsekért nem is kell messzire menni, elég, ha kiszaladunk a virágoskertbe.

Halmos Monika

Almatoria az öreg kertből

Hozzávalók: 20 dkg liszt, 10 dkg vaj, 10 dkg porcukor, 2 tojássárgája. kb. fél dl tej, 1 kiskanál sütőpor, 4-5 citromillatú muskátlilevél

A töltelékhez: 30 dkg túró, 2 tojás, 10 dkg cukor, 1 evőkanálnyi friss levendulavirág, 1 dl tej, 3 evőkanál zsemlemorzsa, 3 alma

A lisztet elmorzsoljuk a vajjal, majd a cukorral, a tojássárgákkal, a sütőporral, a finomra vágott muskátlilevéllel, és annyi tejjel gyúrjuk össze, hogy közepesen kemény tésztát kapjunk. Fóliába csomagolva hidegre tesszük. A töltelékhez átörjük a túró, alaposan összedolgozzuk a tejjel, a tojásokkal és a cukorral, levendulavirággal ízesítjük. A tésztát 3-4 milliméter vastagra nyújtjuk, és kibélelünk vele egy kb. 25 centiméter átmérőjű kivajazott tortaformát. Zsemlemorzzával behintjük, rásimítjuk a túros krémet. Az almákat félbevágjuk, a magházukat eltá-

FOTO: WASS ANDRÁS WWW.ROZSAKUNYID.HU

volítjuk, majd a fél gyümölcsöket bevagdossuk, és a krémbe ültetjük. Előmelegített sütőben 180 °C-on kb. 30 perc alatt megsütjük. Ha kihűlt, cikkekre vágjuk, és levendulavirággal, illatos muskátlilevéllel díszítve tesszük tányérra.

Az illatos muskátli – például citrom-, narancs-, almaillatú – igazán hálás növény. Kellemes illatot áraszt, leveleit, virágait pedig sokféleképpen hasznosíthatjuk: süteményekbe, szörpökbe, gyümölcssalátákba, vagy potpourriba tehetjük.

Töltött tökvirág

Hozzávalók. 10 dkg buza. 1 kiskanál ételízesítő por, só. 1 kisebb vörshagyma. 2 evőkanál olaj, csipetnyi kurkuma, 1 gerezd fokhagyma, 1 tojás. 12 tökvirág, 5 dkg vaj

A búzát előző este beáztatjuk. Másnap ételízesítő porral és sóval ízesített vízben – ha van – kuktában puhára főzzük. Ha langyosra hűlt le daráljuk, vagy aprítógéppel nem túl pépesre aprítjuk. A finomra vágott vörshagymát kevés olajon megfonnyasztjuk, majd a búzapéphez adjuk. Kurkumával, összezúzott fokhagymával, sóval ízesítjük, majd a tojással összedolgozzuk. A masszát az óvatosan szétbontott tökvirágokba töltjük. A megtöltött tökvirágokat kivajazott tűzálló tálba tesszük, kevés vizet öntünk rájuk, és lefedve forró sütőbe helyezzük 8-10 percre. Párolt zöldségekkel vagy kapros tökfőzelékkel tálaljuk.

Jéghideg sárgadinnye- leves vadárvácskával

Hozzávalók: 2 kisebb sárgadinnye, 2 evőkanál méz, 1 citrom leve, 1 dl narancslé, 2 evőkanál narancslikőr, 20-24 vadárvácska

Az alaposan megmosott dinnyéket félbevágjuk, a magokat eltávolítjuk. Személyenként 5-6 kis gömböt vágunk ki a húsából, a többi dinnyehúst a héjából kikaparjuk, majd turmixoljuk. Hozzáadjuk a mézet, a citromlevet, a narancslevet meg a narancslikőrt, és összekeverjük. Beletesszük a dinnyegömböket, és behűtjük. Tálaláskor a hideg sárgadinnyelevest a fél dinnyehéjakba osztjuk, és vadárvácskavirágokkal díszítve kínáljuk.

FÜSZEREK az ablakban

A nyár közepén már teljes pompájukban virágoznak, illatoznak a kertben a fűszernövények. Egyszerű eszközökkel, virágkötészeti furfangokkal a lakásunkba is bevihetjük kellemes aromájukat. A rozmaring, a zsálya, a kakukkfű, a levendula, a menta kellemes illatúak. Ha csak egy-egy szálát vágunk belőlük, és vázába tesszük, hosszú időn keresztül jó illat lengi be a szobánkat.

A pozsonyi virágkötészeti verseny résztvevői a mediterrán látvány, színvilág, illatáradat témaköreit kapták feladatként: ablakdíszek, kerti növény-összeültetések és csokrok készültek. Mindegyikben a toszkán és a dél-franciaországi vidék hangulatát kellett utánozniuk. Közülük mutatunk be néhányat.

1 A szív alakú ablakdísz tűzőhab alapba készült, így a virágok, a zöldek sokáig megtartják frissességüket. A szervezők által készített romantikus ablakos háttér ihlette a virágkötőket

2-3 A látvány a mediterrán vidék hangulatát adja vissza, amelyet a fokhagyma, és a levendula illata fokoz. A virágkötő ragasztóval kente be az üvegeket, majd morzsolt levendulába mártva illatozó felületet kapott. Az üvegekbe friss fűszernövények levágott hajtásait, virágát tehetjük

4 Az ablakképhez hasonló csipkés alapot készített a versenyző, amivel megteremtette az egységet az alap és az ablakdísz között. A kis üvegcsékben frissen tarthatók a virágok

Illatos kert

Élő fűszerkertet is csinálhatunk. Ha nagyobb tartóedényt választunk a növényösszeültetésünkhöz, akkor tegyük bele betétet (például lefelé fordított cserepeket), mert nincs szükség annyi földre, másrészt mozdíthatatlanná tenné a díszünket. Ha korhadó elemeket használunk, például faládát, akkor béleljük ki, és ne tegyük ki az esőre, csakis fedett teraszon tartsuk. A fölösleges, pangó vizet nyilvánosan hagyjuk kifolyni.

1 Az erdőben szedett mohás, korhadó fatörzs csak külső térben alkalmazható, hangyak, rovarok élhetnek benne, és kellemetlen, ha ellepik a lakást

2 A rózsaszín fürdőkádca ültetett fűszernövénycsoport teraszra vagy a kertbe való. Alul tálcában foghatjuk föl a fölösleges vizet

3 Az egyszerű, fehér kerámiatálhoz jól illik a csigaházakkal leragasztott emelvény. Csak az egyik elem legyen díszes, nehogy kioltásák egymás hatását

4 Az egyszerű faláda kevés dísszel is szép lehet

Közzünk minéget!

Mediterrán bokréták

A kedvesség és az üdeség jellemző a mediterrán csokrokra. A virágkötők a táj jellegzetes növényeit – olajág, levendula, rózsza –, illetve a riviéra egyik jellegzetes természetvágott virágát, a boglárkát használták a csokraikban.

1 A csokrokban a mediterrán vidék növényei, virágai láthatók. Olajág is került bele

2 A rózsza és a levendula jól megférnek egymás mellett

3 Apró virágokból is köthetünk csokrot. A spirális, kévszerű elrendezésnek köszönhetően minden egyes virág jól érvényesül, nem zsúfolódnak össze a szálak

4 A francia Riviéra magaslati mezőinek növényvilága köszön vissza ebben a ragyogóan megkötött csokorban

5 A rózsza, a boglárka és a bazsarózsza remekül illenek egymashoz

Nagy csokrot kötünk

Képsorozatunkon *Vígh Tamás* szlovákiai virágkötőmester ajándécsokor készítését mutatja be. Ha figyelmesen végignézzük a kötés folyamatát, elleshetjük a fortélyokat.

Néhány virágszál egymás mellé helyezésével kezdjük a munkát. Már az első szárazakat is kéveszerűen, spirálisan rendezzük egymás mellé; minden szár egy pontban találkozik, ott, ahol a csokrot fogjuk. Fontos, hogy a szárazak és a virágfejek is szétálljanak, így bontakoznak ki teljes szépségükben. Ne nyomjuk össze a virágfejeket, mert nem tudnak kinyílni, nem mutathatják meg színüket, szép alakjukat. Fokozatosan nő a csokor mérete, de a szárelrendezés módja nem változik.

1 A virágokat és a zöldeket folyamatosan rendezzük

2 Fokozatosan kialakul a kéveszerű szárelrendezés.

3 A csokor az állandó forgatás következtében kerek és enyhén domború lesz

4 Az elkészült csokrot a megfogás helyénél egy vonalon kössük meg kötözőspárgával vagy más természetes anyaggal. Ezután a virágszárakat vágjuk azonos hosszúságúra

5 A csokrot akár vízzel telt tálba is tehetjük, megáll „a saját lábán”. A virágfejeket kismértékben az összekötés után is a helyükre igazíthatjuk

HERBÁCIÓ

NÉPIGYÓGYÁSZATI RECEPTEK MAGAZIN

Kozmetikumok, gyógyreceptek: növényekből, háziilag

EHETŐ VIRÁGOK

SZŐLŐLEVÉL FOZELEM

TEÁVAL FÜSTÖLT
TOFLU

SÁLT TEA

ecetes alma | szőlő-savanyúságnak | mézes sör
diólikőr | ropogós csokoládé | spenótgombóc
borsópojárása | rebarhara szörp | zöldfűszerek

A legújabb lapszámot keresse az újságárusoknál!

HERBÁCIÓ: a népi gyógyreceptek magazinja...

www.herbacio.hu

Megrendelés: 06 30 437-8900

Magyarország virágos szakácskönyvei

Elegáns, tartalmas szakácskönyvek, melyek nem hiányozhatnak az ínyencnek és a kertbarátok polcáról! Minden, ami ehető virág!

Megrendelhető:

www.rozsakonyho.hu • info@ehetovirag.hu

+36-30-9647144

Josera.

- Allergiás és érzékeny kutyáknak
- Gabonamentes
- Kizárólag lazachússal
- Gyógynövényekkel
- Gyümölcsökkel

www.intermix.hu

www.facebook.com/joseramagyarorszag

FÜVÉSZKERT

Budapest VIII., Illés utca 25.

Tel.: (+36)-(1)-210-1074,

(+36)-(1)-314-0535

www.fuveszkert.org

Nyitva: mindennap 9–17 óráig.

Július 20–24.

Gyerektábor a Mi Micsoda Klubbal közösen

Augusztus 28.

Paradicsom – szakmai nap

Augusztus 29.

Füge – szakmai nap

Szeptember 5.

Orchideaklubnap a Magyar Orchidea Társasággal

Szeptember 11–13.

Kaktuszkiallítás

Szeptember 19–20.

Kulturális Örökség Napja

NEMZETI BOTANIKUS KERT

Vácrátót, Alkotmány u. 2–4.

www.botanikuskert.hu,

www.facebook.com/

nemzetibotanikuskert

Nyitva: mindennap 8–18 óráig.

Július 25.

Nyáresti kerti koncert – A Musica Sonora zenekar szabadtéri nyári hangversenye.

A koncert előtt kerttörténeti tanséta várja a látogatókat.

MISKOLCI BONSAI KLUB

Miskolci Ifjúsági és Szabadidő

Ház – Miskolc, Győri kapu 27/a

www.bonsaimiskolc.5mp.eu

Augusztus 28., 16:30

Suissec stílusok kialakítása

Szeptember 5–6.

15 éves a Miskolci Bonsai Klub – Nemzetközi jubileumi kiállítás

HERMAN OTTÓ BONSAI EGYESÜLET

Budapest XIII.,

Radnóti Miklós u. 35.

www.bonsaiherman.atw.hu

Július 30., 17 óra

Begyűjtött növények bemutatása, alakítása

Augusztus 27., 17 óra

Galagonyák mint bonsaik, tartásuk, alakításuk (Kalogyás Andor)

Vácrátóti Arborétum bemutatása (Szőke Mihály)

Szeptember 5–6.

A Miskolci Bonsai Klub kiállítása

Szeptember 11–13.

Őszi kiállítás az Angyalföldi József Attila Művelődési Központban

Szeptember 19.

Kirándulás a vácrátóti arborétumba

Augusztus 1–2.

VIII. Lótusznapok

Szegedi Tudományegyetem

Füvészkert

Szeged, Lövéde út 42.

www.lotusznapok.hu

Augusztus 19–22.

Farmer Expo (mezőgazdaság)

+ Hortico (kertészet)

Tel.: (+36)-(52)-436-011

www.farmerexpo.hu

Szeptember 4–6.

Kaposvári

Állattenyésztési Napok

(mezőgazdaság)

Kaposvár,

Pannon Lovasakadémia

www.kaposvarinapok.hu

Szeptember 5.

Álföldi Faiskolai Nap

Kecskemét, Kiszfái

Tel.: (+36)-(30)-278-5837

www.afe.hu

Szeptember 9–13.

Budavári Borfesztivál

Budai vár

www.aborfesztival.hu

Szeptember 10–11.

Faiskolai Börze

(díszfaiskola)

Szombathely

Tel.: (+36)-(30)-372-5328

www.fakerteszhu

Fizessen elő most a Kertbarát Magazinra!

Fizessen elő egy évre a Kertbarát Magazinra 2015. július 18. és szeptember 18. között és nyerjen!

Első 25 előfizetők az Oázis Kertészet 2000 Ft értékű vásárlási utalványát kapja, ami az ország bármelyik Oázis Áruházában levásárolható.

www.oazishu

A Kertbarát Magazin megjelenik kéthavonta

Előfizetési megbízás

Előfizethető az ország bármely postáján, a hírlapkézbesítőknél, e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen, a (06)- (80)- 444-444-es telefonszámon, vagy a honlapunkon: www.kertbaratmagazin.hu Kérjük olvashatóan töltsse ki, s küldje a Magyar Posta Zrt. Levél Üzletág Központi Előfizetési és Árucsoport címére: 1900 Budapest

Előfizetem a Kertbarát Magazin című kiadványt.
Előfizetési díj egy évre: 3600 Ft

Név:

Cím:

Kelt:

év hó nap

aláírás

A Kertbarát Magazin idei 5–6-os számában megjelent előfizetési akció nyertesei, akik egyenként 2000 Ft-os Oázis vásárlási utalványt kapnak:

Mészáros Norbert, Budapest; Sára József, Maglód; Molnár Gyuláne, Sárrétudvari; Endrészné Mikóvári Borbála, Budapest; Kőszegi Lászlóné, Vereb; Balázs Bálint Tibor, Budakeszi; Schmidt Gabriella, Dunaszekcső; Százi Orsolya, Debrecen (Haláp); Lizer Istvánné, Budapest; Solymosi Tamás, Budapest; Czeglédi István, Szabadszállás; Ondó Sándorné, Hajdúböszörmény; Kóvári László, Nagykovács; Kulics Tiborné, Százhalombatta; Pék Béláné, Dunakeszi; Drajkó Ferencné, Nagyoroszi; Horváth Dezső, Szentbékálka; Uryán Rita, Üllő; Virághné Szóts Mónika, Baja; Dobay Imre, Szeged; Daczó Imre, Pósfai; Fontos Éva, Budapest; Kiss Ferencné, Hatvan; Dr. Jakab-Ács Krisztina, Újhartyán; Fodor Alexander, Felcső. Gratulálunk a nyerteseknek!

Rím alföldi szitakötő

Széleslábú szitakötő hímje

Gyakori acsa

Mocsári szitakötő

Áder Csaba a szitakötőkről küldött képeket és írást. Sokat járja a természetet, és az idén már korán találkozott e szín-pompás rovarokkal.

Kertjeink különleges rovarjai a szitakötők. Feltűnőségük leginkább gyors, zizegő szárnycsapásaiknak köszönhető. Jobbára csak akkor vesszük észre őket, amikor megzavarjuk a pihenésüket. Érdemes közelebbről megfigyelni őket, szín-pompás rovarcsalád tárul a szemünk

elő: a kéktől a sárgáig, a zöldtől a vörösig mindenféle színben előfordulnak, színezetük vetekszik a lepkék tarkaságával. Leginkább a kerti tavaknál, a vízgyűjtő hordóknál figyelhetők meg, amelyeket némelyik faj szaporodási helyként használ. A fajok zöme inkább vadászat közben vetődik a kertekbe.

Leggyakrabban az alföldi szitakötővel (*Sympetrum sanguineum*) találkozhatunk. Megfigyelhető közöttük a szitakötők-

re jellemző ivari kétalakúság, azaz a hímek és nőstények eltérő színezetűek. A hím vörös, a nőstény pedig aranyozott színű.

Ritkábban más szitakötők is megjelenhetnek, mint a majdnem áttetsző, apró termetű, törekeny széleslábú szitakötő (*Platycnemis pennipes*) vagy a kék színű gyakori acsa (*Aeshna affinis*). Esetenként védett példányokat is szemügyre vehetünk, mint a feltűnő szépségű feketelábú szitakötőt (*Gomphus vulgatissi-*

mus), vagy az első látásra nagyobb darázsra emlékeztető mocsári szitakötőt (*Libellula fulva*). Minél több élőlény talál otthonra virágaink között, annál gazdagabb a kert. Minden élőlény látványa többletet ad a virágok színkavalkádjához. Menynyire más egy virág, ha tarka lepke száll rá, vagy egy itató, ha madarak keresik föl! Különös, összetéveszthetetlen rezgő szárnycsapásaikkal a szitakötők ősi rendje is része e fajgazdagságnak.

Feketelábú szitakötő

Nelumbo Vízinövénytermesztő és Forgalmazó Bt.

Értékesítés: Tata, Környei út 24.
Kertészeti telep, az M-1 mellett
Mobil: +3620 - 231 4083; +3620 - 231 3497
e-mail: nelumbobt@gmail.com

Kerti tavi és akváriumni növények termesztése és forgalmazása

Vállalunk kerti tavak, horgásztavak, víztározók, folyópartok, stb. karbantartását, renovezését, felújítását, illetve építését. Továbbá forgalmazunk tófóliát, tóföldet, vízforgatókat, szökőkutakat, halakat, haledeleket, ültető kosarakat és egyéb kiegészítőket.

Várunk mindenkit, aki vízinövényt szeretne!
200 féle növény közül válogathat!

Nytva tartás: ápr. 1.–aug. 31. között H-P: 8-16 h, Sz: 8-12 h
szept. 1. – márc. 31. között 8-15 h

TÁPOLDATOKAT TESZTELTE A NÉBIH

Májusi terméktesztjén tápoldatokat (általános, muskátli- és kaktusztápoldatokat) ellenőrzött a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (Nébih). 50 termékből vettek hatósági mintát az ellenőrök. Jellemzően a 250, a 400, az 500 és az 1000 milliliteres kiszerelésű termékeket vizsgálták, de az önadagoló 32 milliliteres flakonokból is vettek mintát.

Vizsgálták az engedélyokiratban szereplő minőségi paramétereket, a teljes tápelemösszetételt; ellenőrizték a termékek jelölését, címkézését, a magyar nyelvű felirat meglétét, valamint a gyártó által biztosított tápelemtartalmat. Fogyasztói kedveltségi vizsgálatra is sor került, azaz fölmenték, mennyire pontosak az adagolási információk; könnyen, jól olvasható-e a címke; vagy mennyire biztonságos, könnyen kezelhető-e a flakon.

A vizsgált 50 tápoldat közül 19 terméknél talált a hatóság bel-

tartalmi (makro- és mezoelem-) hiányosságot. Az Albatrade Kft. „Valentin virágtápjja”, valamint az Eurogarden Kft. által gyártott „Általános tápoldat” és „Muskátli és balkonnövény tápoldat” terméknél több paraméter a garantált tápanyagtartalomnak csupán a töredékét tartalmazta, súlyosan megtevesztve ezzel a felhasználókat. A szakemberek a jelölési követelményeket is ellenőrizték, és 6 terméknél találtak jelölési hibát. Összesen 24 termék nem felelt meg az előírásoknak (egy terméknél jelölési és beltartalmi gondok is voltak). A hatóság a kifogásolt termékek forgalombahozatali és felhasználási korlátozását rendelte el.

A szakemberek kiszámították a tápoldatok fő tápelemtartalmának fajlagos árát is, azaz hogy 1 kilogramm hatóanyag mennyibe kerül a különböző termékekben. A mért eredmény szerint a legkedvezőbb áron a

Tesco virágtápj, a Tesco muskátlitápj, valamint a Compo kaktusztápj szerepelt. 1 kilogramm hatóanyagért azok fizetnek a legtöbbet, akik önadagoló termékeket választanak.

Az általános tápoldatok között első helyen végzett az Auchan általános tápoldat (500 ml), második lett a Florimo (250 ml), illetve harmadik a Fito Univerzális Plusz (500 ml). A muskátlitápjok közül a Terrasant (1000 ml) ítélték a legjobbnak, második lett az Auchan (500 ml), harmadik pedig a Tesco (1000 ml). A kaktusztápoldatok első helyezettje a Compo (250 ml), második a Substral (250 ml), harmadik az Oázis (250 ml). A tápoldatokkal kapcsolatos további hasznos tudnivalók, a részletes vizsgálati szempontok, valamint az eredmények elérhetők a Nébih terméktesztblogján, a Szupermentán: http://szupermenta.blog.hu/9999/12/31/tavaszi_termekeszt_tapoldatokat_vizsgalt_a_nebih

PARLAGFŰ BEJELENTŐ RENDSZER

Július 1. és október 15. között az idén is működik a Parlagfű Bejelentő Rendszer (PBR). A www.pbr.nebih.gov.hu honlapon a lakosok bejelenthetik a fertőzött területeket.

HIBAIGAZÍTÁS

Előző lapszámunkban, a *Falfogó/átók* cikkünk egyik képviselője tévesen jelent meg. Olvasóink és a szerző elnézését kérjük.

Virágzó közönséges köldökfű

Rejtély

A gyógyszerészet és a gyógynövények története évszázadok óta szorosan összefonódik. Az év gyógynövényének megválasztásával évről évre újabb gyógynövényre irányul a figyelem, és a kiválasztott növényvel kapcsolatos ismeretek, hatásával, alkalmazásával összefüggő fontosabb információk az érdeklődők széles köréhez juthatnak el. Az alábbi útbaigazítások segítségével keresse meg a 2015-ös év gyógynövényét a betűhálóban!

Az első és az ötödik betű az utolsó sor és az utolsó oszlop találkozásában található. A második, a negyedik és kilencedik betű bal szomszédja a P, jobb szomszédja az S. A harmadik olyan sor és oszlop találkozásában van, amelyekben nincs magánhangzó. A hatodik a hetedik sor utolsó előtti betűje. A hetedik betű a harmadik oszlop ötödik betűje. A nyolcadik betű a római 100-zal kezdődő sor negyedik betűje.

A megoldást küldje be címünkre! A helyes megfejtést beküldők között **egy nyertes részére könyvet** sorsolunk ki.

Címünk: Kertbarát Magazin, 1591 Budapest, Pf.: 294. Beküldési határidő: 2015. szeptember 15.

A Kertbarát Magazin május–júniusi számában közölt rejtély helyes megfejtéséért felajánlott könyvet Bakos-Gurúz Annamária nagyúti olvasónk nyerte.

www.spuri.hu

Szonikus madárriasztó

A szonikus madárriasztó környezetbarát módon tartja távol a madarakat előre rögzített természetes hangokkal, ragadozó madarak hangjával, valamint pisztolylövés hangjával. Így egy veszélyzóna jön létre a madarak számára, ahol a populáció drasztikusan csökken. Fő alkalmazási területek: mezőgazdasági tárolók, raktárak, erdőművek, repülőterek stb.

Forel Elektronikai Kft., 2800 Tatabánya, Árpád út 61.
Tel./Fax: +36 34 316 673, e-mail: spuri@spuri.hu

Kérdéseiket, ötleteiket, javaslataikat és észrevételeiket továbbra is várja a szerkesztőségben: algeier.wendy@kerteszetesszoleszet.hu

A Kertbarát Magazin legközelebbi száma november 20-án jelenik meg

Postacímünk: Budapest, Postafiók: 294, 1591
Faxszámunk: 273-2285
E-mail címünk: szerkesztoseg@kerteszetesszoleszet.hu

ÉRTÜNK A NÖVÉNYEK NYELVÉN

Védje meg kertjét a csigainváziótól Metarex Inov®-val!

A Metarex Inov® hazánk egyik legattraktívabb és leghosszabb hatástartamú, csalogató szerrel ellátott csigaölő készítménye. Lassan bomló granulátum, amely a meztelen és a házas csigákat is távol tartja, és ellenáll a csapadékknak. Az érintkezés és táplálkozás során felvett Metarex Inov® csigaölő szer rövid idő alatt hat. Egységes szemcsemérete miatt akár kézi műtrágyaszórával is kijuttatható, nem porzik, így nem veszélyezteteti az emberek egészségét.

Kwizda

Agro

Táplálunk és védünk

www.szepzold.hu

A VÉKONYGALLYÚ GALAGONYYA

A Budai Arborétum gazdag galagonyagyűjteményében a nemzetség 21 faja, illetve fajtája, összesen 32 egyed található. Három szakaszban telepítették őket, az elsőt még Nádasi Mihály vezetésével 1953-ban ültették el a Felső Kertben, a legutóbbi gyűjtemény-fejlesztésre pedig 2012-ben került sor. A tervezést és a telepítési munkák kivitelezését Schmidt Gábor irányította. E fiatal növények egy kivétellel az Alsó Kertben kaptak helyet.

FOTO: FELVÉTELE

KORÁN ÉRIK

Magvetéssel viszonylag könnyen szaporíthatjuk. A termések elég korán, már szeptemberre megérnek, és hamar le is hullanak. Gyűjtsük össze az almácskákat, és a tenyerünk között kissé nyomkodjuk szét azokat. A termésekből így kinyert magokat vagy a szétdörzsölt terméseket azonnal keverjük nyirkos homok közé, majd a keveréket töltsük nagyobb cserépbe vagy ládába, és télire helyezzük védett helyre a szabadba, esetleg hűtőszekrényben is tárolhatjuk. Tavasszal a magokat szórjuk normál kerti talajjal háromnegyed részig töltött cserepekbe vagy ládába, és takarjuk földdel legföljebb 2 centiméter vastagon, majd öntözük be alaposan, és ügyeljünk, hogy később se száradjon ki a közeg. A kikelt növények már az első telet is a szabadban tölthetik, de némi téli védelemre, falevél-, szalma- vagy forgácstakarásra még szükségük lehet.

A galagonyák a rózsafélék családjának tagjai, lombhullató fák vagy cserjék. E faj-, illetve alagzadag nemzetség képviselői az északi féltéken fordulnak elő. Ágrendszerük nagyon gyakran tövisek, néhány fajnál sokszor 3-5 centiméter hosszú, ráadásul görbült tövisek védik a növényeket. Főként gazdag virágnylásuk és terméseik miatt kedveltek, de sokuknak a lombzata is nagyon mutatós, különösen az őszi lombszíneződés idején.

A galagonyák nemzetségneve, a *Crataegus*, az ógörög eredetű *krataigosz*, *krataigon* szavakból ered, jelentése kemény, erős, ami a galagonyák szívós, erős, kemény, jól megmunkálható fájára utalhatott.

Különösen szépek a galagonyák európai nevei, tavaszvégi virágzásuk miatt sok nyelvben májusvirágnak, májusfának, májustövisnek, tuskobokornak nevezik őket. Több helyen krisztöviseként említik, egyes legendák szerint ugyanis Krisztus töviskoronáját ennek a vesszőiből, ágaiból készíthették, ezért istenalma, Isten gyümölcse nevet is kapott, és sok helyen a halál szimbólumává is vált.

A vékonygallyú galagonyya (*Crataegus coccinea*) a legmutatósbabb galagonyák egyike. Kanada keleti és az USA középső és keleti vidékein honos, 5-7 méter magasra nő, gyakran többtörzsű terebélyes cserje vagy gömbölyded koronájú, kis fa. Vékony ágain, melyekről nevét is kapta, kissé görbült, 3-5 centiméter hosszú, szúrós hegyű tövisek tartják távol a nemkívánatos betola-

kodókat. Tövisei veszélyesek is lehetnek, ezért területi kiültetésben szépsége ellenére viszonylag ritkán látható, kisgyermekek játszótéreinél közelébe ne telepítsük.

5-10 centiméter hosszú levelei a sok jól ismert, erősen tagolt levelű galagonyával szemben csupán 4-5 rövid, de annál szélesebb karéjúak. Szélük többnyire kétszeresen, élesen fűrészes, a színi oldaluk kezdetben üdezőld, később mélyzöld, felszínük érdesen szőrözött, a levél fonáka világosabb. Ősszel a lombzat pompás skarlátvörösre színeződik.

Májusban nyíló hófehér, kissé kellemetlen szagú virágai 1,5-2 centiméter szélesek, szőrözött bogernyő virágzatot alkotnak. A portokok rózsaszínűek. (A portokok színe a galagonyák fontos hátrajelzője.) A fogazott csészelevelek nem hullanak le.

A növény legpompásabb díszét a kissé körte alakú, fénylő, skarlátvörös termések adják, erre utal a *Linné* által 1753-ban adott *coccinea* jelző is, melynek jelentése skarlátvörös, piros. Innen kapta a másik magyar nevét: skarlátpiros galagonyya. Lisztes húsú almácskatermései viszonylag nagyok, a 2 centiméteres átmérőt is elérhetik, 4-5 csontármagot tartalmaznak.

Nagyon mutatós virág-, termés- és lombdíszű növény. Napos, meleg fekvésben, normál kerti talajban érzi jól magát. Díszérvényesülése érdekében magányosan telepítsük, de a helyének kiválasztásakor okvetlenül gondoljunk a töviseire.

Sütöriné Diószegi Magdolna

A magkérő leveleket a BCE KETK Dísznövénytermesztési és Dendrológia Tanszék címén, 1518 Budapest, Pf.: 53, Sütöriné dr. Diószegi Magdolna várja. A 105 forinttal fölbélyegzett válaszbörítékra írják rá: „Magot küldünk”.

Nyári forróság? Hűsítő árak!

-31%

-28%

Augusztus 7-8-án és szeptember 4-5-én minden növényárából jannyi százalék kedvezményt adunk, ahány °C-t a hőmérő mutat! A minimális kedvezmény 24%!

-36%

-24%

-29%

Csodálatos krizantémok

490 Ft-tól az Oázisban

már augusztusban is!

Látogass el hozzánk, és váltsd be 1000 forintos kuponunkat!

1000
EZER FORINT

Az Oázis Kertészet
ajándék kuponja

A kupon 2015. augusztus 10. és 31. között összes áruházunkban felhasználható, leadásával 5000 Ft értékű dísznövény vásárlása esetén 4000 Ft-ot kell fizetned. A kupon más akcióval nem vonható össze, akciós árú termékekre nem váltható be. Vásárlásként egy darab kupon használható.

www.oazis.hu

Kertbarát
2015/08

Kertészeti áruházaink szerte az országban: Ajka Ipari Park, északi szektor; Budakeszi Szőlőskert Ipari Park (a Tesconál) Budapest - Pasarét Zilah u. 6; Budapest - Kőbánya Kőbányai út 47; Budapest - Rákosszentmihály Szlovák út 15; Budapest - Soroksár Helsinki út 80; Cegléd Külső- Jászberényi út 2; Csepel Mini Kossuth Lajos u. 15; Diósd Diófásor u. 19. (Az Intersparnál); Hajdúnánás Mini Szabadság u. 50; Jászberény Nagykátai út 17; Keszthely Semmelweis u. 2; Mohács Pécsi út, Ipari Park; Monor 4-es főút 32. km; Nyíregyháza Korányi Frigyes út 204; Orosháza Mini Székács József u. 61; Szeged Alkony utca 3; Székesfehérvár Holland fasor 1; Szolnok - Szabolcs 4-es főút 108. km. Tatabánya Erdész u. 39. (A Dózsakertben)